

יש לי שאלות קשות
באלמונה. אני מרגיש שאני
מאבד הכל. יש מוצא?

768
עמודים

184
שאלות
כואבות

70
משיבים
מקצועיים

18
נושאי
יסוד

ספר אחד

לראשונה!

לקט שאלות ותשובות נבחרות
שנשלחו לארגון אקשיבה
במגוון נושאים; התמודדויות
באמונה, שאלות באמונה, קיום
ומציאות האלוקים, יהדות
ומסורת, מטרת החיים, עצב
ואובדן, מלחמת היצר, שידוכים,
זוגיות, מעמד האשה, צניעות,
חינוך, משפחה, תדמית וחברה,
הציבור החרדי, עולם התשובה,
ישיבה/כולל, עבודה ופרנסה,
טכנולוגיה ועוד...

טקסט רץ הוצאה לאור

039-111-444 // textrat.co.il

ככה מריצים היום טקסט

ניתן להשיג: בכל חנויות הספרים ובאתר טקסט רץ הוצאה לאור.

טקסט רץ. הוצאה לאור

דוגמית מתוך ספר

אקשיבה

אוסף שאלות אקראי מתוך מדורי הספר

הורד מאתר

טקסט רץ הוצאה לאור

לרכישת הספר לחצו כאן

רכישה מאובטחת בכ. אשראי | משלוח עד הבית מהיום למחר

שאלות באמונה

מתמודד עם שאלות מציקות באמונה

היי,

אני בחור ישיבה.

מזה תקופה אני מתמודד עם קושי ושאלות באמונה.

אני באמת לא רוצה לשאול. גם כי ברור לי שאני בסך הכל לא כל כך חכם ומן הסתם אני טועה. וגם שבטבע שלי אני אדם שמאוד לא נהנה מוויכוחים ואני מעדיף לבלוע כל דבר ובלבד שלא להתווכח. אני גם לא רוצה להישמע מתקיף ו/או לעורר שאלות למישהו אחר שיקרא את הדף הזה. אני בסך הכל מחפש תשובה. כאן אשים כמה שאלות שמציקות לי.

1. מי אמר שיש...?!

2. הרי גם לנוצרי ברור שהוא צודק בדרך שלו וגם מוסלמי בטוח שהוא עושה את מה שנכון. גם 'מזרחיסט' (להבדיל?) חושב שהדרך שלו היא נכונה וגם חבדני'ק וכו'. הטבע האנושי הוא "לא לעזוב את הלהקה" (החברה, המשפחה). אבל כשאני כנה עם עצמי - מי אמר שבאמת הדרך שלי היא הנכונה? (ובוא נודה בזה שאם הייתי נולד כנוצרי - מן הסתם לא רק שהייתי נשאר שם אלא גם הייתי שואל את אותם השאלות מהצד השני...לפעמים אני תוהה אם המרצים המחזירים בתשובה היו נולדים כבודהיסטים או מוסלמים - יש סיכוי קטנטן שהם היו מדברים באותה הנחרצות עם השקפה שונה לחלוטין?)

3. המספר פאי הוא מספר לא רציונלי ואינסופי. טור ארוך ארוך של מספרים עד אין סוף. נניח שאני אעשה את הגימטריה של השם שלי ואז אחפש אותה בטור המספרים האינסופי הזה - אני אמצא אותו! (הטור הוא אינסופי ואיפשהו נמצא שם המספר הזה...). גם אם אני אכתוב את הכל הסיפור חיים שלי (או שלכם! או אפילו שניהם יחד!) - הגימטריה הזאת תופיע שם במספר האינסופי הזה (זה נכון ודי מרשים). כי באינסוף אפשרויות יש באמת אינסוף אפשרויות...אבל אם העולם הוא אין סופי בזמן שבו הוא קיים - אז כל הסדר שסביבנו הוא גם יכול להיות מקרה... לא?

4. נניח שאקח כוס עם צבע ואשפוך אותה על הרצפה באופן אקראי, ונניח שתצא איזו שהיא צורה מעניינת. ואז בוא נאמר שאני אשאל מישהו האם הצורה הזאת מסמלת משהו והוא יאמר שזה קצת מזכיר את האות למ"ד. ואז אני אבוא ואגיד: "וואו! סימן שמישהו ישב כאן וצייר את האות למ"ד הזאת! הרי מה הסיכוי שנשפוך כוס של צבע על הרצפה והיא תיצור צורה כזאת בדיוק?" ואני אוסיף ואטען לו "כמה פעמים נצטרך לשפוך כוס כזאת של צבע ותצא כזאת צורה מושלמת של למ"ד? - אין כמעט אפשרות כזאת! אם כן חייב להיות שהלמ"ד הזאת נעשתה בכוונה ובתכנון!" כשלמעשה במקום למ"ד יכול היה להיות בכלל צורת אות חית או נו"ן. (תמיד יהיה אפשר לומר "מה הסיכוי שדבר כזה יקרה?")

מתמודד עם שאלות מציקות באמונה | 75

(ולעניינו, אולי בכלל היינו יכולים להיווצר יצורים נמוכים, אפורים, עיוורים, שמתקשרים זה עם זה בעזרת מחיאות כפים, מתגוררים בכוכב מרקיב שממוקם במערכת בלי שמש ואור ומים. גם אז היינו אומרים "ואו! אנחנו בדיוק בגובה המתאים שלנו! נס! ובדיוק עם חמש כפות ידים כדי לתקשר כמו שצריך! נס! הצבע האפור שלנו בדיוק מתאים לסוג הקרקע שסביבנו! נס! ויש לנו מצח שקולט חום וממיר אותו לאנרגיה כדי שנוכל לחיות! נס!" הבנתם את השאלה?...)

5. מה אנחנו עושים עם מלא דברים שלא מסתדרים? לדוגמא, בתכל'ס נראה שהעולם קיים הרבה יותר מששת אלפים שנה... (מהרבה עובדות פשוטות). מה עושים עם זה? יש מנהג מגונה אצל רבים מאנ"ש, שכשהמדע מתאים לנו אנחנו אומרים שהיהדות הקדימה את המדע, וכשהוא סותר אנחנו מתחילים לתרץ כל מיני דברים דחוקים. לדוגמא, מה שאומרים שהשחיטה היהודית היא הכי מלאת רחמים שיש. ושפכו נהרות של דיו להוכיח שככה הבהמה הכי פחות סובלת ובדיוק בבהמות הכשרות העורקים בצוואר הם במקום שבו הם נחתכים הכי מהר, וההלכה היהודית היא שיא הרחמים וגו', אך במחילה מכבודם - שכחו ש"בן פקועה" מותר לאוכלו אבר מן החי בלא שום שחיטה כלל. ולפי ההלכה מותר לי לתלוש לו רגל בלי שום שחיטה ולאכול - זה רחמים זה?! (אני לא כותב את זה מצמחונות אלא רק מקשה על הסברא...)

6. איך אנחנו אמורים להיות בטוחים ולדעת (ולא להאמין כעיוורים)? הרי אני מודע לכך שאני צעיר חסר ידע והשכלה ויש לי עוד הרבה מה ללמוד. גם אם אני אחקור בפזיקה ואחפש את הבורא, ואז אסטרונומיה וביוגיה והיסטוריה ואנסה למצוא שיש בורא, אני לא אצליח כנראה לעולם...

7. אנחנו חיים היום בכלל בלי כל משמעויות התורה באמת, ועם זאת אנחנו עוצמים עיניים (מתוך נוחות?) ולא שמים לב להרבה נפקא-מינות: א. עבדות. לפי התורה העבדות ("עבד כנעני") היא דבר מקובל ופשוט. איך היום אני אגיב אם ימכרו אותי לעבד? ודאי שאני אתנגד! וגם אם ימכרו את העובד הסודני מהישיבה אני אתנגד (כמו כל מי שקרא את "אהל הדוד טום"...?). מה עושים עם זה? ואנחנו חיים לנו עם דמוקרטיה נחמדה ומנופפים מבלי משים בדברים שאנחנו בכלל לא יורדים לסוף משמעותם...? ב. מעמד הנשים. אברך אחד דיבר נגד הפמיניסטיות וכו', אז אמרתי לו שבלעדיהן אשתו לא הייתה יכולה לעבוד והוא לא יכול היה לשבת וללמוד תורה בכולל. (במקום לענות הוא התעצבן עלי...אבל באמת מה?)

ג. כולם כל כך מזדעזעים מטרור וג'יהאד ורק שאני לא מבין משהו: על עממי הארץ נאמר בחומש שהם אכזריים כי הם מקריבים את בניהם למולך וכו' (זה גם מופיע בתהילים איפשהו). דעאש הורגים בני אדם וכל העולם מתחלחל מהאכזריות וכו'. ואני שואל: הלא הם בטוחים שאלוהים שלהם ציווה אותם ע"י נביא להשליט את דת מוחמד בחרב (או להקריב ילדים למולך). ואם כן הם בסך הכל עושים את מה שהאלוהים ציווה, ואיפה האכזריות? וכבר שכחנו את אבי האומה שכבש את רחמיו וכמעט שחט את יצחק כי כך ה' ציווה? (וזה באמת דבר לא נתפס בגדלותו מה שעשה אברהם כדי למלא את ציווי הבורא!!) אך למעשה אם מחר יבוא המשיח אנחנו נלך ונהרוג את כל העמלקים. האם זו לא תהיה אכזריות להרוג תינוקי

עמלק קטנים? אני לא חושב שהייתי מסוגל לעשות דבר כזה... ובשורה התחתונה - מה ההבדל ביני לבין מחבל מתאבד? שנינו לשיטתנו מקיימים את ציווי הבורא... הייתי מוסיף והולך אבל נראה לי זה גם ככה יותר מידי...
אני לא יודע מי יקרא את זה אבל אני ממש מבקש שלא יוצר הרושם כאילו שאני בא לקנטר. כי אני ממש לא. אני הייתי מעדיף שהשאלות הללו לא היו באות אצלי אבל עכשיו לכשהן כאן - אני באמת רק רוצה להבין.
תודה לכם על הכל מראש!

תשובה

שואל נכבד ויקר מאד.

אני מוכרח לומר לך שהתפעלתי ממך מאד. מתוך השאלות שהנך מעלה צפה ועולה דמות של 'מבקש אמת'. אתה מסתכל סביבך ובוחר את האמיתות שגדלת וחונכת עליהם, ורוצה לצאת למסע חיפוש ותהיה, לצורך ביסוס האמונה.

שאלות הינן כלי מצוין ועוצמתי להשגת ידע ולהבנה. שאלה מעוררת עניין וסקרנות, ומייצרת תשוקה לפתור את החידה הנעלמת הזו ששמה 'היקום', חידה שהעסיקה רבים משחר ההיסטוריה ועד ימינו אנו. חשוב לדעת - שהתשובות שאנחנו עונים לעצמנו משתנות במהלך השנים. ככל שהאדם מתבגר ורוכש ידע והבנה, זווית הראיה שלו נהיית עמוקה ונבונה יותר. יתכן מאד שתשובה שענית לעצמך בשנה שעברה לא תספק אותך בשלימות בשנה הבאה. זהו חלק מ'מסע החיים האמוני' שתחילתו בראשית גיל ההתבגרות וסופו ביום האחרון של החיים... זו גם הסיבה שבילל האמונה - "ליל הסדר", תיקנו לנו חכמים לספר את ההגדה בדרך שאלה ותשובה: "ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים, כולנו יודעים את [כל] התורה, מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים", והחיוב הוא כל שנה ושנה מחדש.

בשורות הבאות אני רוצה לצאת עמך ל'מסע אמוני קצר'. טיבו של מסע קצר, הינו לתת כיווני מחשבה, ותן לחכם ויחכם עוד.

חלק א

האמונה איננה משתייכת למדעים המדויקים. כלומר, לדעת את לוח הכפל, אין זה נקרא אמונה - זוהי ידיעה. אין אפשרות להוכיח הוכחה מתימטית על קיומו של הבורא.

לא מומלץ לנו לנסות להפוך את האמונה ל'תחום המדעים המדויקים', כי היא אינה כזו, ומי שמנסה לעשות דבר כזה, כשהוא ייווכח בטעותו לא יהיו לו משאבים מספקים לענות לעצמו את התשובות האמיתיות על שאלות באמונה. [ראה במורה הנבוכים, ח"ב פרק טז].

ומה היא הדרך להגיע לאמונה?

הרמב"ם בחיבורו 'משנה תורה' (הלכות יסודי התורה פרק ד הלכה יב) כותב, וזה לשונו: "בזמן שאדם מתבונן בדברים האלו, ומכיר כל הברואים ממלאך וגלגל ואדם כיוצא בו, ויראה חכמתו של הקדוש ברוך הוא בכל היצורים וכל הברואים, מוסיף אהבה למקום ותצמא נפשו ויכמה בשרו לאהוב המקום ברוך הוא, ויירא ויפחד משפלותו ודלותו וקלותו כשיעריך עצמו לאחד מהגופות הקדושים הגדולים, וכ"ש לאחת מהצורות הטהורות הנפרדות מן הגולמים שלא נתחברו בגולם כלל, וימצא עצמו שהוא ככלי מלא בושה וכלימה ריק וחסר".

ולכאורה צריך ביאור, מה תעזור התבוננות האדם בבריאה, איזה שכנוע שכלי נוצר בעקבות התבוננות זו?

ההסבר לכך הינו, שבני האדם הינם יצורים חושבים, ויצורים רגשיים. את האהבה שבין איש לאשה, ובין הורים לילדיהם, ובין אחים ורעים, לא ניתן להכניס לכלים מתמטיים קרים. עולם הרגשות הינו העולם שבסופו של דבר מנהיג אותנו, השכל מיועד לווסת את הרגשות, אבל בפועל אנחנו פועלים לפי הרגש. המילה רגש מעוררת מטבעה מחשבה מזלזלת מסוג של 'טוב. רגשות הם לא שכליים, ולעיתים הם מטופשים ולא רציונליים, ולכן צריך להשליט את השכל על הרגש'. אך אין זה נכון, משום שבפועל אנחנו מתנהגים על פי הרגש. השכל מנסה לשכנע את הרגש שיפעל על פיו, אך בסופו של דבר הרגש הוא המניע של הפעולות, ואוי לו לאדם שיפעל בלי רגש, משום שאדם כזה לא יוכל להעניק אהבה לאף אחד וימות כגלמוד, בודד, ומנוכר. יתרה מזו, אם נתבונן בעצמינו ניווכח לראות שכל מעשינו מושפעים מרגש. אדם הולך לעבודה כיון שהוא מבין בשכלו שעל ידי הכסף או המעמד שהוא יקבל שם, הדבר ישתלם לו ויהיה לו טוב. זהו רצון רגשי, והשכל רק משכנע את הרצון. הרמב"ם בספר משנה תורה, רוצה ליצור את המצע הרגשי שעליו האמונה תקרום עור וגידים. היאך יוכל האדם קרוץ החומר להתרגש מהבורא הבלתי מושג והבלתי מורגש בחוש? על זה באה תשובת הרמב"ם, שמהבריאה הנך לומד על הבורא, וממילא תתרגש ותתפעל ממעשיו הנפלאים, ואז לבך יתעורר ויפתח לחשוב מחשבות אמונה. לאחר שהלב נפתח, מגיעה האמונה בפועל, אמונה המבוססת על קבלת אבותינו, שאמרו לנו שיש בורא שנתן תורה לעמו הנבחר. אבותינו ראו בעיניהם את גילוי ה' ונתינת מצוותיו, ואמונה זו עברה בבסיסה ללא שינוי.

כאשר אני אוהב את אבי ואמי, אני לא מנסה לחשוב 'מה היה קורה אילו הם לא היו אבי ואמי, האם גם אז הייתי אוהב אותם?' משום שזו שאלה שאיננה במקומה. אני יודע ומרגיש את רגשות האהבה שלי כלפיהם, ומדוע לנסות להתחכם ולהתפלסף על רגשות מובנים אלו?!

אנחנו היהודים יודעים ומרגישים את מעמד הר סיני שבו נצטוונו לעשות מצוות. ממילא אין טעם להוגיע את הראש ולחשוב: 'מה היה קורה אילו לא הייתי מרגיש את מעמד הר סיני, והייתי נאלץ לגשש בחשיכה, לאלו מסקנות הייתי מגיע? אכן, יתכן

שהייתי מגיע למסקנות אחרות, אבל מה זה אומר? האם זה אומר שכיום שאני יודע את האמת וחווה אותה, אני צריך לחשוב שהיא לא אמת?

נערוך סכום בינים קצר, ונמשיך בחלק ב' של המסע.

אין הוכחה מתמטית שיש בורא (שאלה 1), אך האמונה בבורא אינה יכולה להיכנס לכלים מתמטיים, משום שהכלים המתמטיים מתארים גבולות, והבורא אינו מוגבל בשום רובד. במילים אחרות, הבורא אינו נכנס לשום כלי חשיבה אנושי, עקב כך שכלי החשיבה האנושיים מוגבלים, והבורא הוא בלתי מוגבל. האמונה בבורא בנויה על חוויה אנושית עמוקה והתפעלות הנפש המגיעה מעוצמת חידת היקום.

בכדי שלא תיווצר טעות, אדגיש: ברור שישנם כלים שכליים לאמונה, ולפי חלק מהראשונים חובה על האדם להשתמש בהם. כלים אלו מיועדים לסייע בבניית האמונה, בכדי שהשכל לא יתקומם מול הרגש, אבל בסיס האמונה הינו ברגש. ואם ישאל השואל, מה יעשה אדם שאינו חווה אמונה, שרגשותיו אינם משדרים לו אמונה? התשובה לכך הינה, שאם הוא יפקח את עיניו בעיון, הוא יכול למצוא לעצמו דברים מעוררי התפעלות, המייצרים את המצע לאמונה. אצל הרמב"ם וחובות הלבבות מדובר בפלאי היקום, אותך זה פחות מרגש (שאלות 3, 4, 6), יתכן שאותך ירגש ויפעים משהו אחר. אולי ההיסטוריה של עם ישראל [שריגשה מאד את היעב"ץ - ראה בפתיחת הסדור שלו], או דברים אחרים.

אדרבה, חלק מחובת האמונה הינה למצוא את הפתיל ואת הניצוץ שמייצר אמונה, וכלשון הכתוב (ירמיהו ה, א): "שׁוּטְטוּ בְּחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם וְרָאוּ נָא וַדְּעוּ וּבִקְשׁוּ בְּרַחוּבוֹתֶיהָ אִם יִמָּצְאוּ אִישׁ אִם יֵשׁ עֲשֶׂה מִשְׁפָּט מִבְּקֶשׁ אֲמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ".

כאשר אני חווה אמונה, המבוססת על מצע אמונה ומגובה במסורת מאבותי, אני לא מנסה להתפלסף ולתהות מה היה קורה אילו לא הייתה לאבותי מסורת זו (שאלה 2), כמו שכאשר אני מפעיל חשמל, אני לא מהרהר מה היה קורה אילו לא היה חשמל, או שהייתי גר בג'ונגל ומישהו היה משכנע אותי שיש חשמל, האם הוא היה מצליח? באלו טיעונים הוא היה משתמש? אם אני נהנה מזרם החשמל וחווה את פעולותיו, למה לתהות מה היה קורה אילו?

חלק ב

כעת אנחנו ממשיכים במסע, ובצקלוננו תרמיל המכיל אמונה בקיומו של בורא העולם.

אותו בורא עולם ברא את העולם עבור מטרה מסוימת הידועה לו [בכוונה אני לא דן בענין זה של מטרת הבריאה, משום שאז אנחנו לא נסיים את המסע בקצרה]. לשם כך הוא הכין את עם ישראל שנבחרו על ידו, להתכונן לקבלת ספר ההוראות של הבריאה - התורה. כל המעיין ומעמיק בספר זה, יוכל למצוא גם את מוסר הבורא, וגם את סודות

הבריאה. משכך חשוב לזכור, שעלינו לגשת לספר קדוש זה בדחילו ורחימו. להתאזר בענווה ולהאמין ולדעת שלא את כל אנחנו מסוגלים להבין.

מצוות התורה מתחלקות לשלשה חלקים מרכזיים [על פי חלוקתו של הרב הירש בספריו]: עדות, חוקים ומשפטים. משפטים - הם המצוות שדנות בסדר הציבורי, כמו כל הלכות טוען ונטען, גזל, אונאה, שכירות פועלים, ועוד. עדות - הם המצוות הסמליות שנועדו לעורר בנו רגשות חיוביים ולשלול מאתנו טעויות, כמו מצות קידוש, ציצית, תפילין, ועוד. והחוקים - הם המצוות שאיננו מבינים בשכלנו שאנו מקיימים אותם משום הציווי האלוהי, למרות שאיננו מבינים את טעם המצווה; כגון בשר בחלב, שחיטה, שעטנז, כלאים, ועוד.

אמנם גם במצוות שהם חוקים, מוטל עלינו לנסות לירד לפשר המצווה ומטרתה. אך בסופו של דבר עלינו לזכור שטעמי המצווה עדיין אינם גלויים לנו. חשוב לציין שגם במצוות המשתייכות לחלק המשפטים, ישנם חוקים שאינם מבינים לנו.

הבחנה זו חשובה מאד לענייננו. משום שאחת הטעויות הגדולות ביותר שעוללות לפקוד את לומדי התורה, הינה המחשבה שכל הדברים אמורים להיות מובנים לי. על האדם מוטל ללמוד את התורה ולעיין בה ולמצוא איזה לימוד הוא יכול להפיק מגדרי המצווה, גם אם הם אינם מובנים לו. מחשבה זו מצריכה ענווה וכפיפות דעת בפני הישות העליונה ממנו.

לאחר הבחנות אלו, הבה ונעמיק מעט בדברים שהטרידו אותך.

השחיטה היהודית - במדרש (בראשית רבה פרשת לך לך פרשה מד) כתוב: "רב אמר לא נתנו המצוות אלא לצרף בהן את הבריות, וכי מה אכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן הצוואר, או מי ששוחט מן העורף, הוי לא נתנו המצוות אלא לצרף בהם את הבריות". כלומר, חז"ל אומרים לנו בבירור שאל לנו לחפש ולהמציא טעמים, מדוע השחיטה הינה מהצוואר ולא מן העורף; אלא עלינו לדעת שהשחיטה היא 'חוק' שנועד לצרף את ישראל. הצירוף נעשה על ידי שהיהודים מתרגלים בכל אכילת בשר, להזכיר לעצמם שיש בורא לעולם שציווה, בלי לנמק [!], היאך לאכול את הבשר, ואנחנו פועלים על פיו. כמה קרבת ה' ניתן להשיג על ידי מחשבה זו 'אני עושה כי כך ציוני בוראי'! בלי התחכמויות ופלפולים!

בכדי שהמסע לא ייהפך למשא, ואריכות הדברים תהווה מעמסה, אציע לך לשוטט מעט בין מאות התשובות באקשיבה, ששאלות ספציפיות כמו העבדות, מעמד האשה, ומחיית עמלק, נידונו בהן לאורך ולרוחב ומזוויות שונות.

על העבדות אצטט את לשונו של הרמב"ם (עבדים פ"ט ה"ח): "מותר לעבוד בעבד כנעני בפרך, ואף על פי שהדין כך, מדת חסידות ודרכי חכמה שיהיה אדם רחמן ורודף צדק, ולא יכביד עולו על עבדו, ולא יצר לו, ויאכילהו וישקהו מכל מאכל ומכל משתה. חכמים הראשונים היו נותנים לעבד מכל תבשיל ותבשיל שהיו אוכלין, ומקדימין מזון

מטרת החיים

אין לי בשביל מה לחיות...

אני חי לבד, ומשעמם לי, אני עובד כל היום. ונמאס לי מהשיגרה ומהכל בעצם. אני מרגיש מבוזבז כי אני יודע שיש לי הרבה מה למכור. אבל אין לי למי.

התשובה

שלום לך, שואל יקר!

קשה ללמוד מי אתה משאלתך הקצרה, החדה והמתומצתת, אך אפשר ללמוד מה אתה לא. ומשאלתך מבצבצות להן כמה וכמה תכונות טובות מאוד. לדברך, ומדברך, משמע שאתה אדם חברותי (משעמם לך לבד), חרוץ ופרודוקטיבי (עובד כל היום), חושב ומעמיק (נמאס לך מהכל), יש לך הרבה תוכן ואמביציה לפעול ולעשות, אך נראה כי אינך יודע מה לעשות. לאן לפנות ובשביל מה...

אינני יודע אם אתה צעיר או מבוגר, אינני יודע את מצבך המשפחתי, אינני יודע מהן שאיפותיך ואמונותיך, ולכן לא אוכל להתייחס בתשובה ישירות אליך, אלא לגוף השאלה שככל הנראה - מהווה את אחד הקשיים השקטים אך המהותיים שנתקלים בהם כיום, צעירים וגם מבוגרים.

שיטת מד"א

מצב זה, שאני עצמי חוויתי אותו גם בעבר, הוביל אותי לגיבוש שיטה אישית שאותה אני מכנה 'שיטת מד"א'. למה מד"א? גם מפני שלפעמים היא עשויה להיות עזרה ראשונה ממש, ובעיקר - משום שכמה שנים אחרי שגיבשתי אותה, שמתי לב באקראי שאלו הם ראשי התיבות שלה.

בתקווה שיהיה הדבר לעזר, אני אציב כאן את עיקרי השיטה + המחשות, ובטוחני שתשכיל ללקט ממנה את מה שעשוי לסייע לך. אם עדיין יהיה צורך, אשמח אם תשוב ותרחיב על עצמך יותר, כך שנוכל לחשוב יחד - לאן?

אמנם הטקסט המסביר את השיטה הזו הוא קצת ארוך, אולי אפילו חופר, אך מתברר שבהיעדר מטרה אחרת - כדאי מאוד להתחיל לקרוא עליה, כדי לקבל את הכלים להפסיק...

השלב הראשון - מטרה
שלום עולם, נולדתי.

מה עלי לעשות כך? מה אני אמור לחפש? מה אני אמור לרצות? לפני שאתחיל לזוז - אחפש מטרה. בלי מטרה - אין שום טעם לחיי. אין למה לקום בבוקר, אין למה לישון בלילה. לכן אני חייב לחפש ולהגדיר לי מטרה כלשהי, שאליה אני חותר ואותה אני רוצה להשיג.

אני לא חייב מטרה הרואית או גרנדיוזית למדי. אוכל להגדיר רק מטרה קטנה, כמו למשל: "להכין כוס קפה".

אוקי, אז גיבשתי מטרה, וכעת כל חיי יסבבו סביב המטרה שהגדרתי. כוס הקפה. כל מאוויי יוקדשו אך ורק עבור מטרת הכנת כוס הקפה.

כן, נכון... זו מטרה קטנה שלא שווה לחיות בשבילה. היא תיכף תיגמר ושוב אתקע בלי כלום, אז אולי כדאי לבחור מטרה מסובכת יותר, שתקח יותר זמן. בא נניח - לרכוש שברולט חדישה. על מטרה כזו אוכל לעבוד במשך כמה שנים!

מובן כי עלי להציב מטרה הגיונית ורציונאלית, שלדעתי סביר להניח שאוכל להשיג. אם אציב מטרה גבוהה מדי (מטוס פרטי תוך שנתיים), שאני עצמי אינני מאמין שאוכל להצליח בה (אין לי כסף אפילו להובר-בורד) - אעשה צחוק מעצמי. זה פשוט לא יעבוד. אחר שסימנתי לי מטרה - אעבור לשלב הבא.

השלב השני - דרך

כאשר המטרה הרצויה שלי סומנה, גם אם היא זמנית וגם לא אולטימטיבית, עלי לסמן לעצמי דרך הגיונית שבה אוכל להגיע אל המטרה.

הדרך צריכה להיות מעשית, מדויקת ופרקטית, המורכבת בין היתר מניהול לר"ז עד להגעה אל המטרה, רמת הקרבה נדרשת הגדרת סדר עדיפויות, ויתורים והקרבות. בנוסף, הדרך חייבת להיות הגיונית, התואמת ליכולותיי בפועל.

השלב השלישי - אמצעים

קשה להאמין שיש אדם שמסוגל לסמן מטרה ודרך, ולצעוד בה בדבקות ללא כל אמצעי עזר. אמצעי עזר פירושו גם אמצעים טכניים לצעידה בדרך, כמו נעלי הליכה, או אבא עשיר, וגם אמצעים צדדיים שיתנו לי כוחות, כמו מזון, כבוד, מנוחה ועוד.

אם אין לאדם את האמצעים הנדרשים, עליו לחזור אחורה ולשאול את עצמו שוב - האם המטרה שלי הגיונית? האם אני אוכל לעמוד בה?

כדי לא לדבר באוויר...

מה אני אישית לא אוהב בשיטות הללו? שאתה קורא, מתפעל, אולי מתפלא, מחליט שזו שיטה טובה, ואז חוזר לחיים העובדתיים ששם השיטה היפה לא ממש משתלבת.

אז כדי שהשיטה לא תישאר כאן באתר (או בספר), אלא תמשיך איתך ועם שאר החברים שעשויים להיעזר בה, נביא כמה דוגמאות מעשיות מהחיים של כולנו או חלקנו, וננסה ללמוד 'איך עושים את זה בבית'. אחרי הדוגמאות הללו, כל אחד יוכל לשבת במעונו ופשוט להתחיל לעבוד איתה.

מטרה ראשונה - יכולת גופנית

בועז כיום מסוגל להרים משקל של 50 ק"ג למשך שתי שניות, ולרוץ ספרינט למרחק של 50 מטר. הוא מעוניין לפתח את שריריו לרמה גבוהה יותר. בשלב הראשון בועז יסמן מטרה הגיונית; אני, בועז, בכבודי ובעצמי, תוך שלוש שנים מהיום ארים במו ידי משקולת של 200 ק"ג, ארוץ ספרינט למרחק 200 מטר (אגב, אין לי מושג אם הפרופורציות נכונות. זה כרגע לא ברשימת המטרות האישית שלי).

בשלב השני הוא יסמן את הדרך: בועז מחליט שבכל יום הוא ירים 50 ק"ג לשתי שניות, במשך חודש. כעבור חודש (או כשהוא יראה לנכון ויחוש שהוא מסוגל) הוא ירים משקל של 60 ק"ג. כעבור חצי שנה הוא כבר יגיע למשקל של 100 ק"ג וכו'. במקביל, הוא ירוץ בכל יום ספרינט 50 מטר, כעבור חודש וחצי 60 מטר וכן הלאה, ובנוסף - יקפיד על הליכות, מתיחות, הרפיה ותזונה מדוקדקת.

בשלב השלישי בועז ידאג לאמצעים מתאימים, כגון: חדר כושר זמין, מימון למאמן כושר מקצועי, קופסאות טונה, ברוקולי ואולי גם חבר שיצטרף אליו וידרבן אותו.

אם אין לבועז חבר כזה, ואין לו כסף לחדר כושר ומאמן אישי, והוא לא מסוגל לעמוד בדרישות התזונתיות כי הוא שונא טונה - הרי שהוא לא יצליח לעמוד במטרה שהוא הציב! במקרה כזה, עליו להוריד את הרף, ולהחליט שהוא שואף רק להכפיל את יכולותיו בשלוש שנים, ולא לרבע אותן.

מטרה שנייה - להיות רופא

מצליח הביט כה וכה, והחליט שהוא מתאים להיות רופא, רוצה בכך ומוכן להקריב לשם כך.

בשלב הראשון מצליח יגדיר לעצמו מטרה; אני, מצליח, אשיג תואר שלישי ברפואת משפחה מאוניברסיטה מכובדת, תוך שבע שנים מהיום.

בשלב השני הוא יסמן דרך: אני ארשם לאוניברסיטה, אקדיש כל יום חמש שעות לפחות ללימוד, אתעניין אצל חברים מי רוצה להצטרף וללמוד יחד. בשלב מאוחר יותר, אחרי שארשם ואתחיל ללמוד - אבדוק כיצד להתקדם הלאה אל המטרה הסופית.

בשלב השלישי הוא יבחן את האמצעים: מימון ללימודים, מקום מתאים, בגרות, שירות צבאי/פטור, ציון ראוי בפסיכומטרי ועוד.

כאשר יעשה זאת, אין ספק שמצליח יצליח להצליח.

וכנ"ל, אם האמצעים אינם מספיקים הרי שהדרך לא לפי יכולותיו, והמטרה אינה ריאלית. ואם כן - אולי כדאי לו להסתפק בלהיות אח, או לחילופין להיות רופא תוך עשר שנים ולא תוך שבע.

מטרה שלישית - לדעת בעל פה מסכת גמרא

שמעון הרגיש שאין לו סיפוק בחייו, והוא חפץ בסיפוק רוחני ומהותי. אחר תהייה רבתי, הוא החליט שמה שמתאים לו זה להיות תלמיד חכם. אבל זו מטרה כללית מדי, ולכן הוא פונה למד"א.

בשלב הראשון הוא מציב מטרה; אני, שמעון, אדע מסכת אחת בתלמוד הבבלי על בוריה תוך חצי שנה. כשאסיים זאת, אבחר מטרה נוספת (מסכת חדשה).

בשלב השני שמעון מסמן לעצמו דרך: כל יום אני אלמד דף אחד ויהי מה, אחזור עליו במשך חמש שעות ביום, אחזור על הכל בכל שבוע, אבחן כל שבוע וחודש על החומר שלמדתי וכו'.

בשלב השלישי הוא יבחן את האמצעים. אם הוא יצטרך לדאוג לצרכיו הגשמיים בעצמו - הוא לא יוכל ללמוד שנים עשרה שעות ביממה, אלא רק חמש. לכן הוא הולך לשיבה, שבה ההנהלה מספקת לו מזון, מקום לינה ועוד, וכך הוא יכול לשקוע אך ורק בלימוד ולהתמקד במטרתו. הוא זקוק גם לחברותא מתאים שילמד עמו, כדי לעמוד בהספק ולהגיע להבנה טובה בלימוד.

אם אין לו ישיבה או מסגרת תורנית, ועליו לדאוג לתזונה ולינה בעצמו - הוא יוכל ללמוד רק חמש שעות ביממה, וההספק השבועי והחודשי יקטן משמעותית. כיון שכך הוא יבחן שוב את המטרה, וימיר אותה לידיעת מסכת על בוריה תוך שנה וחצי מהיום.

קליעה למטרה

עד כאן תיאור השיטה, שתקפה על כל אדם, בכל מקום ובכל סוג מטרה.

הרעיון הבסיסי הוא - להציב מטרה מרכזית שאני חפץ בה, והיא המטרה של חיי, לפחות כרגע, לבחון את הדרך אליה, ואת האמצעים.

אגב, גם אם אתה צעיר עדיין, ומאוד מאוד רווק - אל תמכור ש"אני לא צריך מטרות, טוב לי ככה...". כי אתה כן צריך. אוהו צריך, אחרת לא היית קם בבוקר מהמיטה. הגעת עד לכאן בקריאה, משום שמטרתך הייתה לנסות להפיק תועלת כלשהי מקריאת הטור (מקווה מאוד שהמטרה הושגה, ולו חלקית).

גם לשתות כוס מים - זו מטרה!

גם לצאת לסופשבוע בגליל - זו מטרה!

עצב ואובדן

התמודדות עם אובדן

לפני 3 שבועות ילדתי.
לידה שניה, בת ראשונה.
לא מזל טוב.
היא נולדה ללא רוח חיים.
חבל הטבור נכרך פעמיים הדוק סביב צווארה.
מכאן התחיל המבחן הגדול שלנו באמונה.
כמה שאלות:
האם זה עונש על עברות שעשיתי?
האם זה גלגול?
האם זה נגזר בר"ה לפי מעשיי?
האם טוב לה עכשיו לתינוקת שלי? מה תינוקות עושים בשמיים?
כולם אומרים לי להמשיך בחיים ולהביא עוד ילדים.
מי הבטיח שזה לא יקרה שוב?
לפי הרופאים זה תאונה ואין משהו רפואי שהיה לא תקין... אבל עדיין. הפחד מקנן..
אולי עדיף להסתפק בבן שלי בן השנתיים וחצי ולא לנסות להביא עוד ילדים?
אני פשוט לא אעמוד בזה אם זה יקרה שנית..
אני אתמוטט..
הייתי בסוף חודש תשיעי. שבוע 40.
וחזרתי בלי תינוקת.
עברתי גיהנום עלי אדמות.
לגיהנום שני אני לא אהיה מסוגלת.

תשובה

יולדת יקרה ואהובה,

למקרא מכתבך אני רוצה רק לעטוף אותך בחיבוק גדול, אוהב ומנחם. לא לאמר מילה, לא להרגיע, פשוט לשבת לידך ולאמר; בכי ילדתי, בכי. כי גופך וליבך עברו כעת טראומה גדולה, ומוקדם מידי לנסות להתגבר עליה בכוח. יש לחוות אותה, לכאוב אותה, לחבק אותה, לבכות אותה, ופשוט להיות שם בצער הגדול, בתחושת האי-אונים, ולהישיר מבט לחששות הגדולים והטבעיים שכעת מציפים אותך.

למרות הקושי הרב והכאב הגדול הניבט ממילותיך, אני רוצה לומר לך דבר חשוב: את בריאה, את נורמלית, את הגיונית וכל הפחדים שמציפים אותך בשלב זה כל כך מוצדקים. הייתי דואגת יותר לבריאותך לו היית אומרת לי כמה את חזקה, מאמינה ושורדת, ומצליחה לשים את כל זה מאחוריך. או אז הייתי דואגת. מאד מאד דואגת.

לא לחינם מכונה היולדת 'יושבת על המשבר'. גוף האישה עובר טראומה פיזית ברגע אחד. כל המערכות שהיו מכוונות להתפתחות החיים המתהווים בגופה, נעצרות בבת אחת ועושות פניית פרסה חדה. השינויים הפיזיים החדים מלווים בהרבה תופעות גופניות לא פשוטות, ורק השמחה הגדולה על התינוק שנולד, שלמענו היה שווה כל המאמץ, הכאב והסבל, יש בכוחם לרפא מכאובים אלו. העובדה שחזרת לביתך בידיים ריקות מותירה אותך רק עם האובדן הגדול, ובלי אותו שיקוי פלאים מנחם המכריא את הגוף והנפש.

לכן הרשי לעצמך לכאוב, לשאול ולתהות, כי שאלות גדולות ועצומות את שואלת. כל אדם שחסר לו דבר מה, נמצא בנקודה שבה הוא בטוח שלו רק יהיה לו את אותו דבר, הרי שהכל יבוא על מקומו בשלום, ולא תהינה לו יותר כל דרישות נוספות מאלו. אדם שאין לו ילדים וליבו יוצא לילד, הרי הוא בטוח שאם רק תענה משאלתו ויזכה לחבוק בן בזרועותיו, הרי שכבר לא יוסף לשאול דבר. אך המציאות מלמדת שברגע שמשאלתו מתגשמת, כבר ליבו יוצא למשאלה הבאה הנוספת: שהילד רק יהיה בריא, שרק יגדל ויתפתח כראוי, שרק ילמד היטב ויצליח בלימודו.

הוא שוכח כי אך לפני רגע היה בטוח שלא יזדקק עוד לדבר, אחר שהדבר המרכזי והחשוב ביותר שאליו שאף, ניתן לו סוף-סוף.

מתופעה זו ניתן להקיש גם לתופעה ההפוכה. כשאדם שקוע בצרה, באובדן, בכאב, הוא בטוח שהכאב החד הזה המנסר כעת את ליבו יישאר שם לתמיד, ומעיינות הבכי הזולגים כעת מעיניו יוותרו על מקומם ימים רבים עד שיטבע בהן.

אך בדיוק כדרכן של הכמיהות והשאיפות העמוקות שהתמלאו - להטשטש ולפנות מקומן לתחושות חסר חדשות, כך גם במקרה ההפוך. דרכם של כאבי הלב שהם מטשטשים והולכים, ומפנים מקומם לציפייה מחודשת ואופטימית לבשורות טובות.

מבטיחה אני לך שהייסורים המפלחים כעת את ליבך יתפוגגו עם הזמן, ואת תשובי בכוחות מחודשים לציפייה המתוקה והחיובית לעתיד ורוד. אך לשם כך עליך לעבור כעת את התהליך בבריאות נפשית וגופנית, להיות קשובה לליבך הכאוב, ואף לקבל תמיכה ועזרה במידת הצורך. אם על ידי פניה לפסיכולוגית או עובדת סוציאלית, או ע"י השתתפות בקבוצת תמיכה של נשים שעברו חוויה דומה.

כפי שאמרתי, מפנייתך אלינו אני לומדת שאת מתמודדת באופן ראוי להערכה עם מה שעובר עליך, מקשיבה ומודעת לנשמתי המיוסרת, ונותנת פה לשאלותיה ותמיהותיה. את מבטאת בצורה כל כך ישירה ובריאה את כל החששות המלווים אותך,

מלחמת היצר

גם אני יכול להיות מתעלל??

הפרשה שהתפוצצה על אותו אדם חרדי נכבד (שהיה בעל תפקיד חשוב בישיבה) שנעצר על האשמות חמורות, שהתפרסם לאחרונה, תפס אותי, כנראה בתוך שאר רבים וטובים. הסיפור זעזע אותי, ואני לא מפסיק לחשוב עליו. המעמד, הקהילה, הלבוש, החינוך, כל אלה לא עמדו לו ביום פקודה. אז אולי זה יכול לקרות לכל אדם? איך אוכל לדעת שאני לא אהיה כזה?

תשובה

שואל יקר, כמוך, כמוני, כמו שאר אנשי עמך, מזדעזעים נוכח מעשים כאלו, וחשים, כמין תחושת קרקע יציבה שנשמטת פתאום. אם זה קורה אצלנו, בבית פנימה, כבר אין ביטחון. מעטפת ההגנה של "לי זה לא יקרה" - התחנכתי ליראת שמיים ולמוסר - נסדקת. ופתאום אנו חושבים, אם כן על מה בעצם אנו משקיעים כוחות, בקהילות ומוסדות הבנויים על חינוך ושאפה לערכים עליונים, אם ברגע האמת זה לא יועיל. ואם כן, מה היא כן הדרך הנכונה. אם ישנה בכלל.

זאת שאלה, מסוג השאלות המכוננות. המובילות אותנו פנימה, אל עומק נקודת המבט שלנו על החיים. מנערת אבק הרגל של "מלומדה", ומפזרת ענני "סמוך". מישרה עיניים, מנכיחה מבט, לחשב חשבוננו של עולם. [אקדים ואומר, כי אין בדברים אלו, יחס למקרה הספציפי המוזכר לעיל, אם היה ומה היה. וגם אין זה מענייננו. כל עיסוק בפרטים שיהיה אפשר להיתלות בהם, הוא בריחה מהשאלה, ושימור ה"לי זה לא יקרה" - כי אני שונה בפרט / חוג / רקע כזה או אחר].

"ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע ובחרת בחיים"

א.

נדון בדבר בשני שלבים. ראשית, אולי זה קשה לשמוע, אבל כך הוא. אין ביטוח לאיש. כבר כתבה הגמרא בברכות כ"ט ע"א "ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, שהרי יוחנן כהן גדול שימש בכהונה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי".

כן! אנו ב"עולם של בחירה!"

ונרחיב. ה"ציבור החרדי" כיום, נבנה בעצם על ידי הדור הראשון של פליטי המלחמה. דור שהתמודד עם קשיים עצומים, אך הצליח במסירות נפש להעמיד דור חדש, המבוסס כולו על קהילות קודש, הקיימות לגמרי בכוחות עצמן, ללא שום צורך לפגוש את

ה"מבחוץ". תתי"ם ובתי ספר, ישיבות מעטירות וסמינרים, קריות מגורים על טהרת האנ"ש, וגם עיתונות נקייה ועצמאית. מושגי תרבות שאינה מבוססת על תורה ויראת שמייים, לא יחדרו פנימה כלל. חיים מאוד קולקטיביים, שיתופיים, מאוחדים בתוך עצמם, עם כמובן מעשי חסד נפלאים בתוך הקהילה. ולרגע נראה שהנה הצלחנו להדביר את היצר הרע. אין לו דרך להיכנס, לא מכירים אותו, כל מעשינו בכדי לחנך את ילדינו ואת עצמנו, הן רק להתגונן מאחורי חומות ההגנה וההבדלה, והשאר כבר יקרה מאליו.

והאמת אינה כך. כולנו מתמודדים כל העת, אלא שאנו לא מתפעלים מכישלונות שבתוך המסגרת החברתית, נקימה קטנה, פחות כוונה בתפילה, לא נורא. אם נצליח הכול רווח. אם לא, גם טוב. ואז מגיע לו מקרה כזה, ומנתץ הכול. הוא מראה לנו שהכול אפשרי, והיצר חודר גם לכאן. הוא מזכיר לנו אמת פשוטה - בורא עולם נתן לבני אדם בעולם הזה בחירה בין טוב לרע. אין דבר שקורה מאליו. לכל אחד יש התמודדות מול יצרו, בה הוא נדרש להכריע לכאן או לכאן. לא נימלט מאותו רגע, גם אם נתגורר בתוך ארון הקודש.

באופן כללי ניתן לומר, כי התקופה החדשה, עם ההתפתחות הטכנולוגית ומהפכת הידע והתקשורת, מציבה גם היא אתגר גדול בנקודה זו בדיוק. הרשת חוצה את חומות ההיבדלות בצורה שלא חלמנו עליה בעבר. ולפתע אבוי! אני בהתמודדות קשה, בין שני עברי המתנס. אני ויצרי מול ריבונו של עולם. לבד. אין הגנה אוטומטית. קהילה, רבנים, חברים, שכנים, חינוך של שנים. הכול מתנקז לרגע התמודדות נוקב עד תהום, ואני נדרש להתמודד, להילחם, ו... לבחור.

ב.

זהו יסוד עיקרי מיסודי האמונה. הרשה לי קורא יקר, להעתיק (בדילוגים) מלשונו של הנשר הגדול בספרו הי"ד החזקה, בהלכות תשובה פרק חמישי. "רשות כל אדם נתונה לו, אם רצה, ראוי להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם. ואין לו מי שיכפה ולא גוזר עליו ולא מי שמושכו לאחד משני הדרכים, אלא הוא מעצמו ומדעתו נוטה לאיזו דרך שירצה. ועיקר זה עיקר גדול הוא, והוא עמוד התורה והמצווה. שנאמר ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע. אילו היה הק-ל גוזר על האדם להיות צדיק או רשע, או אילו היה שם דבר שמושך את האדם לדרך מן הדרכים או לדעה מן הדעות. היאך היה מצווה לנו על ידי הנביאים עשה כך ואל תעשה כך. ומה מקום היה לכל התורה כולה. ובאיזה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשע או משלם שכר לצדיק. השופט כל הארץ לא יעשה משפט" עד כאן לשונו הקדושה.

כל תפקידנו, כבני האדם שנשלחו לעולם הזה, הוא (לא גם אלא רק) בשביל אותו רגע הבחירה. ורק על אותו רגע נורא הוד, יינתן השכר ולחילופין העונש. שאר מעשינו, שנובעים וצומחים בעקבות אותם רגעי בחירה - "מאליהם", אינם עיקר התפקיד.

הבחירה היא אחת מפלאי הבריאה, כוח עליון ניתן לו ליצר, להגיע אל כל אדם, גם כהן גדול שמונים שנה, ולפתותו לעבירה. בורא עולם אינו מוגבל בכוחו, ואחת לו לייבש את האוקיינוס או לברוא אותו. אבל הבחירה עוד יותר נשגבה מבינתנו. כיצד יתכן שיהודים ששמעו מתוך האש על הר סיני אנוכי ה' אלוהיך יכלו לחטוא בתוך ארבעים יום? זהו כוח עליון ומופלא שנתן הבורא ביד היצר, להצליח להעמיד פיתוי בפני האדם לחטוא, לצורך הבחירה.

המסקנה: לא קרה מאורע יוצא דופן. אדרבה, מעולם לא הייתה ולא תהיה הגנה טוטלית, שתמנע מבני האדם את החטא. כולם עומדים להתמודדות, על נקודת יראת שמים שלהם. זהו "עמוד התורה והמצווה". עולם קהילות התורה הפורח הוא נהדר, אבל בלי אותו רגע התמודדות, על מה נדרוש שכר? במה מילאנו תפקידנו? התפקיד כרוך בהכרח באפשרות אמתית לחטוא. אז ורק אז, אם נתגבר בכל זאת, הרי שגרמנו נחת רוח ליוצרנו.

ג.

ומה בכל זאת? אז איך מתמודדים? האם אפסה תקווה? האם עבודת החינוך שלנו היא להבל ולריק? התשובה היא מאותה נקודה בדיוק. אם אפשר לבחור ברע, זה אפשרי גם לבחור בטוב. בתנאי אחד, להיות מוכן להתמודד גם כן. אם נבין שאין אוכל חינוך, נשקיע, נתכונן, ונאגור כוחות להתמודדות, נצליח, בעזרתו יתברך. [וכמו שניתן כוח מופלא ביד היצר לפתות לרע, כך עוזר הקב"ה בעצמו לבחור בטוב. "יצרו מתחדש עליו בכל יום, ולולי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, שנאמר ה' לא יעזבנו בידו" (קידושין ל' ע"ב)].

ומהי עבודת החינוך שלנו? המשנה באבות דנה בזאת. "אי אתה בא לידי עבירה", כיצד? "דע מאין באת, ולאן אותה הולך, ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך הקב"ה". להתבונן, לחשוב ולבחור. לבחור כל יום מחדש, באמונה, ביהדות, בלימוד התורה, ובקיום מצוותיה. המסילת ישרים בהקדמתו מתפלא "אם לא נתבונן ונעבוד עליה, מאין תבוא היראה". עלינו להתרגש מחדש בהכרת הבורא ובגדלותו, בעומק התורה וכוונת המצוות, ולהתמודד כל העת עם החתירה הלאה, עם הניסיונות הקטנים האלו של היום יום, גם אם אין איש יודע. ליישר עין ומחשבה מול בורא עולם, רק אני והוא. ובחרת בחיים.

אויב הבחירה שלנו, הוא ההרגל. "מצוות אנשים מלומדה". חיי נוחות של הסתפקות בעמידה בנורמות חברתיות, למד והתפלל בשביל שידוך טוב, ההורים והחברים. חיים קהילתיים של עסקים כרגיל, עם ביטוח מפוקפק, בנוסח הפטור של "מי שממלא חובות ודרישות אלו וכאלו, מובטח לו כי לא ייפול לעולם". ואז... ברגע של ערטול, כשאין איש רואה, במקום שאין מכירים, הכול יכול להתמוסס. החיים של תשואל עצמי "מה חובתי בעולמי", למה ומה בעצם, הם ההכנה הטובה ביותר לרגעים של קושי.

שידורים

שידוכים - מי אני ומה אני?!...

שלום וברכה!

בעזרת השם בקרוב אני נהיית בת 19.

בקרוב אני כנראה אתחיל שידוכים. אני רוצה גבר בחיי ומבינה שרצון כזה הוא טבעי ונורמלי. אבל...

לפעמים אני מרגישה שאני ילדה קטנה, שאין בי כלום. ממש כלום. שאני קטנונית. ושאיני לא יודעת בכלל כלום.

מדמינת את עצמי יושבת בפגישה עם בחור ומנסה לספר על עצמי.. מה אני אמורה לספר בדיוק?? על מה?? על המשפחה שלי?? נו.. ואז כשאני גומרת לדבר על המשפחה שלי אז מה??

אין לי מה לספר בכלל.

אני בדרך כלל כן בן אדם שאוהב לשמוח ואוהב לאהוב.. אולי אני מרגישה ככה כי אני הכי קטנה ולכן אני מנסה לתפוס את הלב של כולם ולצחוק עם כולם, ולהנות?? אבל בלב שלי עדיין מרגישה קטנה... בסך הכל אני הכי קטנה בבית. איך אני יכולה להרגיש שאני גדולה? זה הכל יחסי הרי.

למרות שאני כבר לא יודעת מה אני. בסך הכל אני רוצה מערכת יחסים אוהבת ומעריכה, אני רוצה גבר, אני משתוקקת לזה. אבל גם קצת פוחדת, אפילו הרבה פוחדת... לחתום את הגורל שלי עם מישהו שאני לא יכולה לדעת מי הוא בבירור. זה יכול להיות חוויה מדהימה אבל לא כשזה הופך להיות החיים שלך עד 120 בעזרת השם.

אולי יום אחד אני אקום בבוקר ואראה שהגבר שחשבתי שאני יוכל לסמוך עליו כל החיים שלי, הגבר שחשבתי שהוא הגבר שלי שתמיד חלמתי עליו וחיכיתי לו, ושמרתי את הלב שלי רק בשבילו, ותכננתי לאהוב אותו עד הסוף, ולראות אותו פורח ומתגבר בזכותי, ולראות את החיים שלי מאושרים ומושגתים על יראת שמיים, ולראות את הילדים שלי מקבלים חינוך- כמו שאני קיבלתי, לקום יום אחד ולגלות שטעיתי ושכל המהלך היה מוטעה?? שהגבר הזה לא ראוי בכלל לאהבה שלי ושאיני צועדת במסלול מוזר, ושאוכלי הכי טוב היה אם הייתי נשארת רווקה חס וחלילה??

נכון, אני מציירת כאן סיפור די 'טראומתי'... ואני יכולה באותה מידה גם לספר סיפור 'אופטימי ומלא חיים' ושמחה' אבל אני קצת חוששת.

בוודאי שהאמונה שהכל בהשגחה פרטית היא זו שמחזיקה אותי והחזיקה אותי תמיד. גם כשהיה לי נורא קשה להתגבר האמנתי שהקדוש ברוך הוא יודע מה הוא עושה, והוא תמידתמיד נותן כוחות להתמודד עם הנסיגות שהוא שולח. והוא עושה את הדבר הטוב ביותר.

אבל זה קצת מלחיץ להכנס לתוך כל השלב הזה של ה'שידוכים', למרות שאני באמת רוצה את זה, זה אולי עם הרבה (אפילו אולי מדי הרבה) רגש, אבל יש בזה גם שכל. לדעתי. אני חושבת שאני מסוגלת לפתוח את הלב שלי ולחיות בזוגיות כנה ואמיתית, אני חושבת שאני טיפוס אוהב מאוד. אולי אני רק מחפשת את החוויה והריגוש?? אני רציתי את זה בהתחלה רק בשביל הריגוש, אבל כשהבנתי שלא מתחתנים בשביל ריגוש, ושנישואין זה דבר רציני אז חשבתי על זה הרבה ונוספו סיבות למטרה הזאת. אני רוצה להרגיש כבר 'שלימה' ולהגשים את עצמי, להרגיש בטוחה, (כן אני רוצה גבר בחיי וזה לא מוזר. זה נורמלי. ככה ה' ברא את העולם. בלי זה לא יהיה המשך..) ולהרגיש שאני מתקדמת בחיים, אני רוצה ילדים בעזרת השם, ומדמינת את עצמי מנהלת מערכת יחסים אוהבת עם בעלי בעזרת השם, אבל עדיין...

זה איזה שהן חששות קטנטנות שצצות פה ושם.. אולי אני לא בוגרת בכלל?? הרי אף אחד לא אומר שהפנימיות שלי שווה משהו. מי אמר שאני שווה בכלל?? מה אני אמורה לספר? איך אני אמורה לדעת בכלל שזהו בעלי? ובכלל, אולי אני צריכה לחכות עוד קצת ולגדול, וללמוד עוד, למרות שאני כן חושבת שאני מסוגלת לנהל בית, ורוצה מאוד את הקשר איתו, ולנהל מערכת יחסים חמה. אם אני רוצה קשר עם גבר, ורוצה גבר בחיים שלי, אז למה שאני לא אעשה את זה כמו שצריך?

האם זה סיבה מספקת??

אני גדולה ובוגרת וחושבת שאני באמת מוצלחת לפעמים, אבל יש את הפעמים האלה שאני מרגישה שאני בהחלט לא שווה!

זוגיות זה רק 'אני והוא'. מי אמר שאני מספיק חזקה בשביל זה?? ומצד שני אפשר להסתכל על זה כעל 'אני והוא' זה הכי טוב כי זה רק שנינו...

מה אני אמורה להיות בעצם? משהו מיוחד?

נכון, יש בי תשוקה (וזה נורמלי והגיוני) אבל מי אמר שזה מספיק בשביל להגשים את החלום הזה ולהתחתן??

אני פשוט צריכה לקפוץ למים?? אין לי בכלל עבודה או משהו אני רק מתחילה ללמוד מסלולים. ומצד שני אני לא רוצה לחכות. שמעתי גם שאהבה אמיתית זה יהיה מישהו שאתה מוכן להשתנות בשבילו. איך אני הופכת לאדם כזה? כאילו איך זה קורה?...

וכן, אני קצת מתביישת לכתוב את זה.. אבל אחרי הכל - ואולי לפני הכל - אולי אני רק רוצה אהבה??

מה אני עושה עם עצמי??

סליחה על כל הבלאגן של השאלות... ותודה על האוזן הקשבת...

יש לכם אתר מקסים ומשיבים נהדרים וחכמים!!

אשמח אם תוכלו לשלוח לי את התשובה גם במייל.

תודה מראש!!

תשובה

בחורה יקרה, נערה שואפת,

ראשית, אאחל חודש אלול טוב! שיהיו אלו ימים חובקים באהבת "אני לדודי ודודי לי".

המחשבות והתהיות שקראתי בשאלתך, הן יצירה יפהפיה של אדם חושב ומעמיק. את מודעת להרבה מאד רבדים והבטים של חייך כרגע ובעתיד, ושל משמעות החיים בכלל.

למרות שכרגע את חשה בלבול, זכרי שאין סדר שבא בלי בלגן שקדם לו. "ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך", הגיע רק אחרי ה"תוהו ובוהו".

המשיכי להקשיב לקולות הפנימיים שבך, להתעץ ולברר אותם. כך בכל צעד בחייך תגיעי בע"ה לבהירות הדרושה לך בשלב הנוכחי.

אשתדל, בעזרת החונן דעת, להאיר מעט על חלק מהנקודות שהעלית. אני מציעה לך לקרוא בלב פתוח, ולקחת כמובן רק מה שמתאים לך.

ראשית, התנועה בין תחושת בגרות לקטנות הינה טבעית. כלומר: אם נתבונן על מהות האדם, הריהו מצד אחד "עולם מלא", "בחיר היצירה", "בשביל ישראל נברא העולם", ומצד שני - עפר ואפר, כחרס הנשבר.

כיצד מיישבים שתי תפיסות אלו?

אכן, בורא עולם יצר את האדם כמושא הבריאה. הוא זה שמביא את עצמו ואת העולם אל הטוב השלם, במסע שמהעולם הזה, עולם העבודה החולף, אל העולם הבא, הנצחי. במובן הזה, יש לאדם כוחות (חושים, איברים, שכל) ואמצעים (תורה ומצוות) להיות מקושר עם הבורא, מה שאין לשום בריה אחרת, כולל המלאכים! הוא עולם ומלואו - יוצר עולמות!

מצד שני- אנו מכירים בכך שכל כוחותינו אינם משל עצמנו. לולא בורא עולם שמחדש בכל רגע את עולמו, לא היינו מתקיימים אפילו שעה אחת. זוהי הענווה האמיתית: להכיר בכוחות, ולדעת שהם מתנה גמורה מאת הבורא. להכיר במגבלות, ולדעת שהם חלק מהמתכון המדויק שמתאים לתכנית חייך.

כך, כשאת אומרת "אני קטנה" - יש חלק אמיתי שבך שהוא קטן, וזה בסדר. החלק הקטן הזה גם יאפשר לך להסמך על בעלך בבוא היום.

כל עוד את מכירה בו כחלק חיובי, וכל עוד את חווה גם את גדלותך.

על מנת להעצים את החוויה של הקטנה והגדולה שבך - שלשתיהן יש מקום אמיתי, אציע לך את התרגיל הבא:

שבי במקום שקט ורגוע. ציירי או דמייני בעיניים סגורות את החלק הקטן והתלוי שבך. איך הוא נראה? מה הצבע שלו? הצורה? הגודל? מה תפקיד _____ (שמך) הקטנה?

לאחר שסיימת, פקחי עיניים, וחבקי את הקטנה. היא אהובה ואינה צריכה לעמוד כדי למצוא חן. יש לה חן טבעי משלה, והיא אהובה כל כך.

תוכלי לעשות תרגיל דומה בקשר לכוחותיך: לראות, לשמוע ולהכיר אותם מכל ההיבטים. ליהנות מהם. לשהות בהם רגע. להודות על קיומם בעולם, ועל כך שהם ניתנו לך באמונה רבה.

את חולמת על נישואין פורחים ומצמיחים, ופוחדת שמא חלומך יתנפץ.

את צודקת, החיים שבריריים כל כך. מי יוכל לחתום איתם חוזה המבטיח את החלום הורוד?

החדשות הטובות הן:

א. בזכות הרגישות והערנות שלך, את תוכלי למצוא אדם בעל תכונות החשובות לך, במקום להיסחף לרושם חיצוני שעלול להטעות.

באופן מעשי: ערכי רשימה של תכונות שבעיניך הן לא רק חשובות, אלא יוצרות אדם פורח, מתבגר, ירא שמיים. את צודקת, התאהבות ראשונית היא חיצונית ואין בה ממש. זה ניצוץ של כימיה, אבל הוא דועך אם אין לו במה להאחז. בדרך כלל אדם עם שאיפה כנה וחיה לקשר עם בורא עולם, יחד עם מידות טובות, יהיה בעל פוטנציאל לברית נישואין של צמיחה, נתינה וקבלה תמידית.

זאת משום שקשר הנישואין הינו מקביל לקשר עם בורא עולם. אדם שיש לו קשר של אמון, אהבה וקרבה עם בוראו - יוכל ליצור זאת עם אשתו, וכמו גלגל - הקשר הזוגי משפיע על הקשר עם הקב"ה וחוזר חלילה.

ב. מלבד בחירת האדם שעמו תבני את הקשר, יש לך חלק עצום בעיצוב הזוגיות. אני מציעה לך לקרוא ספרות תורנית טובה בנושא נישואים (אשמח להציע אפשרויות אם תרצי לפנות אלי במייל המצורף), על מנת לקבל פרספקטיבה ולהתכונן. לפי רמתך המשתקפת בשאלה, זה לא מוקדם מדי.

אינני יודעת למה התכוונו האומרים שלפני נישואים צריך להשתנות. אני מקווה שבקריאת ספרות מקצועית-תורנית, תקבלי כיוון בהיר יותר.

כמה יפה ומהותי הוא רצונך לאהבה. הנפש שלך רוצה את המתיקות הזו של אהבת איש ואשה, המטעימה לנו מעט מהאהבה בין עם ישראל לבורא. קראי את שיר השירים לאט ובהטעמה. הרגישי את מילותיו של שלמה המלך משקפות את התשוקה בין הדוד לרעיה, ברמת המשל וברמת הנמשל. הריגוש שלך מול בחורים הוא פשוט התעוררות טבעית של חצי הנשמה שלך, שמחפשת את החצי השני. מציעה לך בכל פעם שזו קורה,

זוגיות

האם זה נכון להתגרש?

שלום,

אני בן 35, לומד ועובד. אשתי בת 33, עובדת.

יש לנו ארבעה ילדים מגיל 11 ומטה.

מתחילת הנישואין היו לנו בעיות של "עולמות שונים מדי" והיינו צריכים הרבה עבודה. ניסינו ללכת לייעוץ.

נפגשנו כמה פגישות ועוד כמה שיחות טלפון ולבסוף הגענו למסקנה שזה לא מועיל, ופנינו לייעוץ אחר שקצת יותר עזר, ושם היינו תקופה ארוכה יחסית, אבל עדיין לא ממש עזר. אני הרגשתי בכל התהליך שאני עושה מאמץ גדול ואשתי לא (על אף שטענה שכן והיום אני מבין שזה אולי גם נובע מחוסר יכולת שלה), ולכן כבר התייאשתי בשלב מסוים. לאחר מריבה גדולה החלטתי לעשות שינוי דרסטי והתחלתי לתת ולתת בלי שום (טוב לא ממש, אבל יחסית) רצון לקבל.

הנישואין הפכו לטובים מאוד כביכול, והייתה אווירה טובה בבית רוב, הזמן עד שהגענו למצב שכמעט ולא רבנו בכלל (בנוסף לאווירה הטובה), אבל למעשה כל הזמן הרגשתי שאין בינינו כמעט בכלל חיבור אמיתי אלא רק "מצליחים להסתדר טוב".

מתחילת הנישואין היו לנו ויכוחים על נושא חינוך הילדים ובזמן האחרון הם גברו והביאו למחלוקת של ממש. מה שהפריע לה בעיקר (כך זה לפחות ראה מהצד שלי) הוא, שאני לא הולך בדרך שלה. מה שהפריע לי בעיקר זה שהיא לא משאירה את המחלוקת על רובד של שיחה ומחשבה, אלא מעירה לי ונוזפת בי כילד ממש ליד הילדים וכן ליד אנשים אחרים. ספגתיו לא הגבתי אבל מאוד נפגעת.

אני מרגיש שאחרי נסיונות רבים (כולל המוצלחים שביניהם), אין לי סיכוי לפתח קשר אהבה אמיתי איתה ובנוסף שההערכה שלי אליה מאוד ירודה, והחשש שלי מהאופן שבו ילדנו יגדלו, גדל וגדל.

אני יודע שגירושין זה דבר נורא לי, לה ולילדים. ואני מתלבט אם זה גרוע יותר ממה שיהיה אם נמשיך ואם זה לא יגיע לזה בכל מקרה בשלב מאוחר יותר.

אשמח לשמוע את דעתכם והמלצתכם. אני ממש ממש במשבר קשה.

בתודה רבה מראש!

נקודה נוספת שאולי חשובה לנושא:

אני סוג של טיפוס "נאיבי"/"רומנטי"...לא יודע בדיוק מה ההגדרה אבל מאוד חשוב לי קשר אמיתי. והחוסר הזה מקשה עליי מאוד. אולי זה כבר עבר בנכתב אבל אם לא אולי זה חשוב להשלמת התמונה.

שוב תודה רבה מראש!

תשובה

שלום לך איש יקר,

קראתי מספר פעמים את מכתבך והזדהיתי מאוד. הרגשתי את הקושי והכאב והזדהיתי עמם, וגם... התמלאתי הערכה. הרגישות והאכפתיות שלך ניכרים היטב מהדברים שכתבת, ואתה ראוי להערכה רבה על כך.

מטבע הדברים, לכל זוג יש את הסיפור הייחודי שלו. כל מערכת זוגית בנויה מאוסף של מרכיבים ומאפיינים ייחודיים לה, ו"כשם שאין פרצופיהם שווים" כך אין מערכת זוגית הדומה לחברתה. יש להיות עירניים לכך, להיזהר שלא להקיש ממקרה אחד לחברו, ולהיות מודעים לכך, שעצה המתאימה לאחד אינה בהכרח מתאימה לחברו. חשוב לי להקדים זאת למה שאכתוב בהמשך, שכן נדרשת היכרות מעמיקה בכדי לענות באופן ספציפי, ונדמה לי שנכון יותר לנסות ולשרטט כאן רעיונות כלליים. אני מקווה שחלק מהדברים יהיו נכונים גם עבורך, ואולי ידייקו ויכוונו אותך יותר באתגר שאתה ניצב בו.

ברשותך, אנסה להלן לנתח את המבנה של המערכת הזוגית. הדברים שאכתוב אינם בהכרח "תורה מסיני", אך יש בהם זווית ראייה קצת שונה, ואני מקווה שהדברים יתאימו לך. בכל מקרה, נדמה לי שהמפתח לקשיים במערכת הזוגית הוא, על פי רוב, שינוי והעמקה של התפיסה על הזוגיות בפרט ועל הטבע האנושי בכלל, ואת זאת אנסה לעשות כאן.

כשאדם נכנס למערכת של זוגיות, הוא מכניס לתוכה את כל מרכיבי האישיות שלו, ובנוסף לכך - את הציפיות והחלומות שלו, ואת צורת המבט שלו על העולם. בראשו "תמונות" שונות כדוגמת: "איך צריכה להיראות זוגיות טובה" וכדומה. גם הצד השני - בן הזוג - מביא את העולם המורכב שלו לתוך המערכת. במקרים רבים זו ממש הפתעה, ולא תמיד הפתעה נעימה, לגלות את הצדדים השונים של בן הזוג, ולא פעם מדובר בהתנגשות של ממש בין הצדדים.

מאחר ואפילו בבית אחד אין שני אחים זהים באישיותם, ברור שלא יתכן ששני בני זוג, שמגיעים מרקע משפחתי וחברתי שונה, יהיו זהים ברצונותיהם, חלומותיהם, סגנון החשיבה, תחומי העניין וכו'. זאת עוד לפני שחושבים על השוני המהותי בין זכר לנקבה. השוני והפערים בין בני אדם הם חלק מובנה במציאות חיינו, ועלינו לקבל זאת כנתון בסיסי.

יחד עם זאת אפשר לומר, שהשוני והפערים בין בני זוג הם במידה רבה ליבת מערכת הזוגיות. מצד אחד, השהיה הקרובה והאינטנסיבית של בני הזוג יחד, מפגישה ומבליטה את השוני ביניהם, ומגבירה את ההתנגשויות בין הצדדים השונים. מאידך, כל כוחה ועוצמתה של הזוגיות בנויה על השאיפה המתמדת לאיחוד למרות הפער המובנה, בבחינת אדם שאבדה לו אבידה והוא מחזר אחרי אבידתו.

אנסה להסביר יותר:

כדאי להתבונן על ההבדל בין חברות לזוגיות. להבדיל מזוגיות, חברות מבוססת בעיקר על גרימת הנאה הדדית. במערכת חברית יש אפשרות להחביא ולצמצם את הצדדים והחלקים הפחות-נעימים שבנו. על פי רוב, במפגש חברתי כל אחד מהצדדים תורם לתוך המערכת החברתית את הצדדים החיוביים שבו, ובסך הכל - כל אחד עסוק בלהנעים את זמנו של חברו. כאשר נמאס לי מהחבר, כאשר יורדת רמת הערנות והריגוש מהמפגש אתו, תמיד אוכל להפסיק את השיחה, להיפרד בברכת "להתראות" ולחזור לביתי, עד לפעם הבאה שנפגש - אז תחזור רמת העניין שלנו זה בזה (ואם לא - ייפרדו דרכנו במוקדם או במאוחר). בנוסף, רמת הציפיות ההדדיות זה מזה איננה גבוהה מלכתחילה, ומשום כך אני עדיין חופשי גם בשעת המפגש עצמו. כל אחד מאתנו הוא יחידה אוטונומית בעלת מרחב אישי, ואף אחד אינו מחוייב ב"ברית" או הסכם כלשהו לחברו. הקשר מתקיים על בסיס התנדבותי ומשום כך הוא גם נעים וקליל יותר (עם זאת, חשוב להדגיש שגם בחברות נדרשת מידה מסוימת של יכולת לסבול את הזולת, את שגיונותיו ודרכי החשיבה השונים שלו, וכך הלאה).

לעומת זאת, במערכת הזוגית יש "פריצה" קבועה של אדם אחר לתוך העולם שלי, לרוב מבלי אפשרות של בחירה. השהיה המתמדת יחד והאינטנסיביות של הקשר, הופכים לאתגר לא פשוט. הקשר הזוגי איננו התנדבותי אלא קבוע ובלתי ניתן להתרה, ובמקביל גם הציפיות זה מזה גבוהות. בקשר הזוגי נפגע במידה מסוימת המרחב האישי של שלי. אני יכול לתזמן את הדרישות, את הרצון ליחס ולהקשבה וכדומה, לזמנים המתאימים לי או שבהם יש לי מצב רוח טוב. אני יכול להחליט להיענות לכן זוגי רק מתוך רצון טוב של התנדבות. להבדיל מהחבר, בן הזוג נמצא אתי תמיד, דורש תשומת לב גם בזמנים הלחוצים העצובים והעצבניים שלי, ואינו מאפשר לי בחירה בעניין הזה.

נקודת הבדל נוספת וחשובה היא, שבמערכת חברתית אני יכול להסתיר ולהחביא את החולשות שלי, ולהבליט את הצדדים שבהם אני מוצלח וטוב. במקביל - גם אני רואה בחברי רק את הצדדים היותר-טובים שבחרו להציג בפומבי. לעומת זאת, במערכת הזוגית אני חשוף. בן הזוג רואה אותי בשעות הפחות-מוצלחות שלי, ולומד להכיר את כל חולשותיי, ואף אני מתחיל לראות את הצדדים הפחות-יפים שלו, ולהכיר את חולשותיו.

אם כן, מהו האתגר הראשון של הזוגיות? נראה שהמיומנות הראשונה והבסיסית היא ההכלה - היכולת לקבל את השני, לקבל את הפריצה שלו אל המרחב האישי שלי, לקבל את הנוכחות שלו גם בזמנים שפחות נוחים לי, לצמצם קצת מהנוכחות שלי בכדי לאפשר את הנוכחות שלו. (לפי המקובלים, בריאת העולם נעשתה ע"י "צמצום" - כאשר הקב"ה צמצם כביכול את עצמו בכדי ליצור מקום פנוי לנבראים. באותה מידה האדם - שתפקידו להידמות לקב"ה - צריך לצמצם את עצמו בכדי לאפשר את קיום העולם של זולתו).

כשמתבוננים על האתגר של הזוגיות, אפשר גם להבין עד כמה הוא יכול להיות מאיים על כל אחד משני הצדדים. למעשה, כל אחד מגיב לסיטואציה הזו בדרך שונה, בהתאם לאופיו, לרקע, להיסטוריה שלו וכו': יש המרגישים מאוימים מאד, יש המרגישים שהנוכחות של השני "מוחקת" את הנוכחות שלהם, ואולי מתוסכלים מאבדן העצמאות שלהם, יש המרגישים חשופים מדי, נבוכים מדי מהקרבה האינטנסיבית, וכן הלאה. אם נבין את הרעיון, נוכל לדון את בן הזוג לכף-זכות, ולא פחות מזה – נוכל לדון את עצמנו לכף-זכות. כשנהיה קצת יותר מודעים לרגישויות ולפחדים שלנו, אולי גם נהיה רכים יותר ומכילים יותר – כלפי עצמנו וכלפי בן הזוג.

"הכלה" של השני כוללת גם את היכולת לקבל אותו כפי שהוא, על מעלותיו ועל מגרעותיו, על חוזקותיו ועל חולשותיו, מתוך הבנה בוגרת שהאדם הוא יצור מורכב ומרובה צדדים. נדמה שלעתים בכדי שאדם יוכל לקבל את השני כפי שהוא, הוא צריך קודם כל ליישם את המיומנות הזו על עצמו: עליו ללמוד לקבל את עצמו כפי שהוא. אדם צריך להביט על עצמו בעין טובה, לקבל את העובדה שאינו מושלם, שיש בו גם צדדים פחות מחמיאים, וללמוד לחיות עם זה. לעתים דווקא חוסר היכולת להביט בחסרונות שלי ובכך שאינני מושלם, זה הדבר שאינו מאפשר לי לקבל גם חוסר שלמות אצל בן הזוג, אצל הילדים או המשפחה, שכן חוסר השלמות שאני מוצא אצלם מהווה באופן אוטומטי אמירה על חוסר השלמות בעולמי. מסיבה זו חלק מהעניין הוא היכולת לקבל את העובדה, שהמערכת הזוגית שלנו אף היא לא תמיד מושלמת, ושהיא לא תמיד זוהרת ומרגשת "כמו בסרטים". לאהוב את עצמי ולאהוב את הסביבה שלי כפי שהיא. אנושית, ומשום כך גם לא מושלמת.

תגובות התנהגותיות ורגשיות כמו הסתגרות, התרחקות, חוסר רצון לשתף בכל דבר וכדומה, שנוקט בן הזוג, אינן מהוות בהכרח אמירה שיפוטית כלפי בן הזוג השני. לעתים הן נובעות ממנגנון נפשי מסוים של התגוננות, או רצון לשמור על המרחב הפרטי. רצון זה מתעורר כאשר עודף הקרבה מאיים מדי, או כאשר נדמה לו שהוא צריך לוותר על עצמו ועל עצמיותו לטובת הקשר, או כאשר אינו מרגיש שיהיה רצוי ומקובל למרות חולשותיו. בסך הכל זה די מובן: אם אחד מבני הזוג אינו בטוח שהשני יקבל אותו כפי שהוא, אם הוא חושש מביקורת ושיפוט בתוך הקשר הזוגי, טבעי שיתרחק וינסה לכנות מרחב אישי נפרד שבו הוא מרגיש בטוח יותר.

בנוסף, האדם משליך אל תוך המערכת הזוגית את הפחדים, החסכים, הציפיות והרגישויות השונות שלו, וכאשר אינו מספיק מודע להם, הוא לעתים חושב שהאשמה היא בבן הזוג הספציפי שלו, בעוד שלמען האמת בכל מערכת זוגית אחרת שהיה נכנס אליה, היו צפים אותם קשיים, מתוך אותם מרכיבים רגשיים שהוא מביא לתוך המערכת. למשל, הפחד מהיות דחוי, או החשש להיות לבד (כל כך פוחדים מן הבדידות, עד שלא מסוגלים להיות "לבד ביחד", וצריכים כל הזמן לוודא את הקשר ההדוק שלנו עם בן הזוג, ובכך מרחיקים אותו כמובן), או הרצון לשלוט, או הרגישות

והחשש מביקורת, או פרשנות מוטעית של סיטואציות שונות כביקורת ושיפוט על מעשי, וכן הלאה.

בן הזוג שונה מאתנו, זאת עובדה. הפערים בינינו הם עובדה. למעשה, זו תמימות (או נאיביות) לחשוב שאפשר לשנות את בן הזוג. כל אחד יודע שאפילו את עצמו הוא מתקשה לשנות באופן מהותי. ברור אם כן שלא ניתן לשנות את השני, וודאי כאשר זה מגיע מתוך שיפוטיות. (בצורה חריפה יותר הייתי אומר: במידה מסוימת זה עוול לנסות לשנות את הזולת, שהרי זו התנשאות לחשוב שדווקא הצורה שבה אני חושב ומתנהג היא הנכונה, על אף פגמי וחולשותי, ואילו מחשבותיו והתנהגותו של הזולת אינם ראויים לקיום ולהצדקה.) לכן, הצעד הראשון הוא, כאמור, לפתח גמישות בריאה, להכיר במציאות, ולקבל אותה בהבנה.

בדומה לבורא, המצמצם את עצמו כדי לאפשר את הקיום שלנו, כך אני מצמצם את עצמי, כדי לאפשר למישהו אחר להיות קיים כפי שהוא. אין הכוונה רק שאני מסכים "לסבול" אותו, אלא פשוט להכיר שהמציאות שלו שונה, והטוב והרע שלי הם לא הטוב והרע שלו. במקביל, אני מקבל את העובדה שהמרחב האישי שלי נפגע, ומוכן שיהיה לי פחות נוח מכך. וכאמור, לפני הכל, זה אומר קבלה של עצמי. בעצם זה אומר לקבל את המציאות כפי שהיא - לא מושלמת. זה אומר לקבל את הזוגיות שלא נראית כל כך מוצלחת ולא "כמו בסרטים", ולהכיר בכך שהחיים מורכבים, ויש בהם גם חלקים פחות נוצצים. לקבל את זה שגם אני וגם בת הזוג שלי וגם המערכת הזוגית שבינינו - לא תמיד מוצלחים. באופן פרדוקסלי, ההשלמה עם חוסר השלמות דווקא מקרבת אותנו אל השלמות.

אך יש כאן נקודה חשובה יותר. כאמור לעיל, הצד השני של המטבע הוא שכל כוחו ועוצמתו של הקשר הזוגי מבוסס על הפער הזה. האהבה בין איש לאשה בנויה על הגעגוע המתמיד, על השאיפה הכמוסה להתאחד עם הצלע שנלקחה מהאדם, על "משל לאיש שאבדה לו אבידה". שני בני הזוג נמצאים במהלך קבוע של הליכה זה לקראת זה, בדרך שאינה נגמרת. הפערים יכולים להיות דלק למנוע עוצמתי של רצון ושאיפה להיות יחד. השאיפה העמוקה להתאחד ולהתמזג עם בן הזוג היא אמיתית ונכונה, אך היא אינסופית, והיא מופיעה דווקא על הרקע של השוני והפערים. יש כאן הליכה קבועה לקראת אחדות הפכים (בתנאי שיוכר שאכן יש כאן הפכים). כך אולי אפשר לפרש את המילים "עזר כנגדו", הפערים בין בני הזוג - הבלתי ניתנים לגישור - הם אלו המזינים ויוצרים את החיבור.

יש כאן אם כן משהו פרדוקסלי במהותו ("עזר" - "כנגדו"), ודווקא בשל כך צריך להיות חכם וזהיר, ולנקוט בכלל של "אחוז בזה וגם מזה אל תנח ירך". כלומר, הרצון הכמוס של האדם להתאחד בהתאחדות מלאה, יכול לעתים לאיים על בן הזוג שלו, שכן לצד הרצון לאחדות וחיבור, האדם רוצה לשמור על האישיות שלו ולא להיטמע לגמרי, ולהתבטל בתוך המערכת הזוגית. כמובן שאלו דברים התלויים גם במרכיבי אישיות

מעמד האשה

קשה לי עם מעמד האשה ביהדות

אני אשה חרדית, אשת רב, אמא לילדים, שפתאום לאחרונה התעוררו אצלי הרבה שאלות בקשר לנושא מעמד האישה ביהדות... עד כה הייתי בטוחה שמיציתי את הנושא הזה ואני שלמה עם עצמי, והייתי בטוחה שאני מסוגלת אפילו להתעמת עם פמיניסטיות שטוענות שהתורה שוביניסטית ולהוכיח להן שמעמד האשה ביהדות הוא טוב מאוד וכו', ופתאום, לא יודעת מה קרה... אולי נכשלתי במאכלות אסורים, או לא יודעת מה... באות לי הרבה שאלות ותמיהות, וככל שאני קוראת ולומדת כדי ליישב אותן, כך הן מתרבות ומתחזקות...

אני מרגישה שמשהו באמונה שלי מתערער, וזה כואב לי. אני לא רוצה להיות במקום המפקפק הזה. לא נעים לי להרגיש דחוייה ע"י בורא עולם. לא נעים לי לחשוש שאלוקים שונא נשים, או שלא אלוקים כתב את התורה אלא רבנים שוביניסטים פרימיטיביים חלילה, או שפג תוקפה של התורה או של חלק ממנה... חס ושלום!!!! כל מה שכתבתי זה נגד "ג עיקרי האמונה. אני לא רוצה לכפור בהם! אני רוצה להרגיש אהובה ורצויה וטובה ומוערכת ע"י הקב"ה.

רוצה להרגיש טוב עם הנשיות שלי. רוצה להרגיש "לכתחילה" ולא "בדיעבד". רוצה להיות מסוגלת לאהוב את עצמי ולהרגיש בעלת ערך ומעמד, גם ללא ההקשר הזוגי. לא רוצה לחיות באיום, בהקטנה, בהכחשה ובהדחקה. לא רוצה לשמוע ברכה על "בנים זכרים", ולהבין שנוצרי עקב תפילה שלא התקבלה והמין שלי מאכזב. לא רוצה לקרוא את עונשי ה' לחווה ולהיווכח שכולם סביב החלק הנשי שבה שלה דווקא [בשונה מעונשי האדם שהם עונשים לאנושות ולאו דווקא בשל מינו, וגם אישה צריכה להתפרנס וגם על אשה יש את עניין המיתה].

בעלי אומר שאני מתקוממת והנושא הזה מטריד אותי מפני שאני בדור פמיניסטי, ואם הייתי חיה לפני 500 שנה, כל הנ"ל היה נראה לי הכי טבעי וטוב. הייתי שמחה בזה שמצרים את צעדיי, מגבילים אותי, מנציחים את הבורות שלי, ולא מאפשרים לי לרכוש השכלה. הייתי שמחה בזה שלא שומעים את קולי. לא היה מפריע לי לברך עם הבן שלי ברכות השחר בבוקר ולשנן איתו "שלא עשני אישה", לא היה מפריע לי לשמוע ש"בן בא לעולם, שלום בא לעולם. בת באה לעולם, מריבה באה לעולם", ועוד מאמרי חז"ל כאלה. הייתי שמחה בזה שאין לי שום קניין ושום זכות על נכסים [בד"כ]. בקיצור, "למה את מסתכלת על זה ככה, כאילו משפילים אותך כשיוצרים עלייך? תתייחסי לזה כמו שאת מתייחסת לגשמי ברכה...!"

וזה ממש מדיר שינה מעיניי ומרחיק אותי מהשם ומרחיק אותי מבעלי ומרחיק אותי מעצמי, מאישיותי, מנשיותי, מילדיי. רע לי. חושבים שאני בדיכאון לידה, אבל זה לא זה. אני קוראת ולומדת דברים וזה מערער את האמונה שלי, את האימון שלי בה'. יש כאלו שחושבים שאין אלוקים, או שיש אלוקים והוא רע חלילה, או שיש אלוקים והוא טוב אבל לא הוא כתב את

התורה אלא בני אדם [גברים] חלילה, או שיש אלוקים והוא טוב והוא כתב את התורה, אבל עבר זמנה והיא לא מתאימה לדורנו. או שיש אלוקים והוא נתן תורה טובה אמתית נצחית, ואני הרעה, המתועבת, המסואבת, המסוכנת, הטמאה. אני לא "סוג ב'", בבחינת "פחות טוב" מסוג א', אלא אני כמו "רע" לעומת "טוב". זכר = שלום. נקבה = מריבה. שלום זה טוב. מריבה זה רע. לא...? ויש עוד המון מאמרי חז"ל כאלה. ואני לא רוצה להיות ככה. אני רוצה את הרגיעה שבאמונה. אני רוצה להיות נינוחה, שלוה. מאמינה. אני רוצה לבטוח בה', שהוא טוב והוא נצחי. אני רוצה לסמוך על ה', שאינו רוצה להרע לי ולהכאיב לי. אני רוצה להרגיש שלמות במין שלי. רוצה להרגיש שלמה עם זה. רוצה לדעת שה' שמח בי, כאישה. נראה לי שאם היינו מבררים עם גברים ועם נשים מי היה רוצה להחליף את מינו, היינו מגלים שלהרבה נשים יש משאלת לב כמוסה, "הלוואי שהייתי נולדת בן". וזה נורא. איזה חיבור יכול להיות לי ככה, עם עצמי, עם הנשיות שלי, עם בעלי [עוד מילה...], עם בנותיי?? (*השאלה קוצרה. השאלה המלאה מופיעה באתר)

תשובה

בס"ד

אשה יקרה מאוד,

קראתי את שאלתך כמה וכמה פעמים, ולא יכולתי שלא להזדהות איתך עמוקות. הכאב אותו את מביעה במכתב הוא עמוק ואמיתי. את רוצה להיות בת רצויה לפני ה', רק להיות ילדה אהובה שמרגישה בטוחה במקומה בעולם, ותחת זאת את מרגישה נבגדת, דחויה ומושפלת.

ומעבר לכאב שאותו את חשה בגלל הבנתך את נושא מעמד האישה, קראתי פה כאב עצום על עצם השאלה בכלל. כביכול העובדה שיש לך שאלות על התורה גורמות לך להיחשב כאפיקורסית וכופרת, והכאב על הרגשה זו הוא בלתי נסבל מבחינתך. את מדגישה כמה פעמים את המקום הבטוח שאת רוצה להיות בו. את המקום המאמין, הרגוע, את "שלוות נפש הבוטח" שכה חסרה לך, בגלל העיסוק שלך והשאלות אותן יש לך סביב נושא מעמד האישה.

ראשית, רציתי להביע את ההערכה הרבה שאני חשה כלפיך. הכנות והאומץ שאת מביאה איתך נדירים בעצמתם ובאיכותם. היכולת להסתכל עמוק אל תוך תוכך, לראות מה כואב, ללכת לבדוק, לשמוע שיעורים ולחפש תשובות, רק בשביל לחזור ולהאמין, הינה מפעימה ממש.

לפני שאני מתחילה לענות, הייתי רוצה לשאול בעדינות: האם חוץ משאלה פילוסופית ורעיונית, יש עוד משהו מאחורי השאלה שלך? האם את חווה חיי נישואין מספקים וטובים? האם את מרגישה מוערכת, אהובה ורצויה בקשר הזוגי שלך? פעמים

רבות אנו נוטים לברוח ממציאות קשה, ו"להתחבא" מאחורי רעיון והגדרה. וגם (אני מקווה מאוד שאני טועה) האם במקרה חווית חוויה קשה בילדותך שצפה היום? כתבת שהיכרות שלך עם המין שלך בילדותך היה קשה. האם טיפלת בזה? חוויות שחוונו כילדים לא נעלמות מעצמן. לעיתים "נרדמות" לכמה שנים טובות, אבל תמיד מרימות ראש בשאגה בשלב מסוים. ואז--- חייבים כבר לטפל בהן. טיפול שורש מורכב יותר, אבל טיפול שישאיר אותך נקייה מהחוויה, שלמה, ואוהבת את עצמך.

אם תרצי, כתבי לי במייל את איזור מגוריך, ואוכל לנסות המליץ לך על טיפול טוב באיזור.

כל זה היה באופן אישי כלפיך. כי אני חושבת שבשביל לקבל תשובה, צריך לשאול באמת. והשאלה שלך נקראת אצלי יותר כזעקה מרה, מאשר כשאלה. כשמישהו זועק, הוא צריך קודם כל חיבוק. חיבוק ממישהו אוהב, חיבוק מעצמו לעצמו, ומקום נקי לשבת ולקבל את התשובה.

אבל אחרי כל זה, אתיחס לשאלה שלך. כי היא חשובה ויקרה, וכי... יש לה תשובה.

אכן, מעמד האישה הינו נושא לא פשוט כלל. את מביאה הרבה דוגמאות של אפליה גברית המעוגנת במקורות, ואם כי יש ביכולתי להסביר כל דוגמא בפני עצמה, אני חושבת שאחטא פה למטרה – למענה על שאלתך וכאבך. כתבת שהיית בשיעורים, שחיפשת תשובות, ואת לא מצפה ממני למענה נקודתי על רבוי נשים/אישה סוטה וכו'.

את מרגישה בצורה מאוד חזקה שאת מופלית לרעה, ואכן אפליה היא תחושה מקוממת מאוד. ראשית, אני רוצה להרגיע אותך שגם החלק שבך המתקומם מאפליה, הוא יציר כפיו של הקב"ה. הוא עצמו יצר בנו את הרצון והכמיהה לצדק. חוש הצדק נובע מצלם אלוקים והוא יסוד לכל התורה כולה. השילוב של דבר ה' הכתוב בתורה וצלם אלוקים הטמון באדם, הוא היכול להוציא לפועל את רצון ה'. את רואה סתירה ביניהם, בין הצדק והרצון שלא להיות מופלית לרעה, ובין דבר ה', והסתירה הזו כואבת ומציקה לך מאוד. אני יכולה לומר לך, שאף אני כאישה הוטרדתי רבות מסוגיה זו. לא הצלחתי להתחבר להסתכלות המקראית אודות האישה הבורה והתלותית, כאשר אני יוצאת ומפרנסת, לומדת ומשכילה, ולא מרגישה שיכולתי האינטלקטואליות נופלות משל גבר.

במסגרת חיפוש אודות תשובה שתניח את דעתי, עברתי הרבה תשובות, ממש כמון. הרצאות על תפקידם השונה של נשים וגברים בבריאה, ועל ההרמוניה המתאפשרת רק בשיתוף פעולה ביניהם. הרצאות שהעלו על נס את מהות האישה והצגתה באופן נעלה על הגבר, את ברכת "שעשני כרצונו" לא כהשלמה עם מציאות בזויה, אלא כהוכחה שהאישה נבראה לפי רצון ה' ממש והגבר בצורה פחותה, ומכאן נגזרות כל המצוות היתרות שהוא מחויב בהן כדי להגיע לרמתה הרוחנית המובנית וכו' וכו'. אני מאמינה

שדברים אלו שמעת כבר, והם אלו שלא הניחו את דעתך. (אם בכל זאת את רוצה שאפרט נקודות אלו אעשה זאת בשמחה).

אני חושבת שהגעתי לנקודת מפנה בכל ההבנה שלי את הנושא, בשיעור ששמעתי מהרב עמנואל גיא (מנהל סמינר לבנות בצרפת) אודות מעמד האשה. בשיעור נתן לי את הבסיס, ואח"כ שמעתי וקראתי חומר העונה במדויק על השאלה מת"ח שאינו מעוניין בפרסום שמו. כל זה הבהיר לי את הנושא והניח את דעתי. אני מקווה מאוד שאולי שינוי זווית ההסתכלות, יאיר לך את הנושא בצורה שונה ויתן מרגוע לנפשך.

כשאנו מעיינות בסוגיית מעמד האשה בתורה, אנו מוצאות שני שורשים להבדל במעמדם של גברים ונשים. האחד מוטבע באנושות בעצם בריאתה, והשני הוא תוצאה של חטא אדם וחוה. השורש הראשון הוא ביצירת האשה, שקריאה שטחית בתורה נותנת רושם שהגבר הוא האדם המקורי הראשון, ורק מכיוון ש"לא טוב היות האדם לבדו", יצרו עבורו את האשה – "עזר כנגדו", ולפי שורש זה נראה כי הגבר הוא המרכז, והאשה היא בשוליים. וכבר ראינו את מי שהגיע מכאן למסקנות מרחיקות לכת אודות תפקיד האדם בעולם, ובחיי נישואין בפרט.

השורש השני הוא הקללה המפורסמת, אותה הזכרת בכאב כה גדול, שבה התקללה האשה אחרי חטא עץ-הדעת. כאן נאמר במפורש 'אל אישך תשוקתך והוא ימשול בך'. כאן מתייחסים לכאב הגופני ולתלות הנפשית, לשלטון הגבר על האשה, דבר הרחוק כ"כ מעולמנו כיום, ואשר קשה להבנה ע"י נשים (וגברים!) רבים.

מקללה זו צמחו הלכות ומנהגים רבים, המגדירים כביכול את מעמד האשה ביהדות, וזה קשה מאוד לעיכול. קשה לנו כאנשים שחיים בדור זה, ובייחוד כאנשים המאמינים בתורת אמת – תורת חיים.

שני מקורות אלו דורשים הסבר רב ומקיף. אני מאמינה שעל השוני והמהות בשורש הראשון קיבלת הסברים רבים, והם לא התקבלו על דעתך מכיוון שאין בעצם כל קשר בין בריאת האשה לעולמנו המצוי תחת הקללה. אלו שתי מציאויות אשר יש להסבירן בנפרד.

בקריאה פשוטה, אפשר להסיק מקללת האשה, שמקומה הראוי של האשה הוא תחת ממשלת בעלה. וכאן עלינו לעצור רגע, ולראות את המציאות כפי שהיא. יש כאן נקודה שאין להתעלם ממנה; העולם שאנו נמצאים בו שונה לחלוטין מהעולם הישן, כפי שאנו קולטים את צורתו מתוך דברי חז"ל ודברי רבותינו גדולי הדורות! עובדה ברורה היא, ואין להטיל בה שום ספק, שמעמדה ומצבה של האשה הולך ומשתנה לטובה מדור לדור. היכולות הכלכליות, ידיעת הקריאה והכתיבה שלא היו מובנות כלל לנשים בדורות עברו וכו'. אין מדובר פה במעמד האשה היהודית, אלא בתהליך הכלל עולמי של ההשכלה.

הבנה והפנמה של השינוי הזה, מובילות אותנו לשתי שאלות. האחת, מהי עמדת התורה ביחס לשינוי העצום הזה? האם כיהודים מאמינים עלינו להצטער עליו ולהשתדל לשנות אותו, או שמא עלינו לקבל אותו בברכה? והשאלה השנייה, אילו חלקים מדפוסי החיים הקדומים, המיוסדים על המצב הישן, מתאימים וניתנים ליישום במצב הדברים החדש?

אם תשימי לב, תראי שהשנוי וההתפתחות של העולם לא חלו רק בקללה זו. גם שאר הקללות השתנו ונהיו קלות יותר: "בעצב תלדי בנים" – האם במקרה נתן ה' לנשים בנות דורנו את האפשרות להשתמש באפידורל? במשככי כאבים? אם בדורות עברו תמותת נשים בלידה היתה גבוהה, ולידה שקצת חרגה מהנוהל הרגיל הובילה לסכנת חיים מיידית, בדורנו ב"ה הרפואה התפתחה ונותנת מענה ב"ה גם לקללה זו! אמנם ישנם נשים הבוחרות ללדת באופן טבעי, אז זו בחירה שקולה שלהן, אישה המעוניינת 'לוותר' על כאבים אלו, יכולה ברוב המקרים לעשות זאת. פריווילגיה שלא ניתנה לסבתה, ולעיתים אף לא לאימה.

אף קללת האיש – "בזיעת אפיך תאכל לחם" משתנה מדור לדור. בימינו מועטים הגברים בעולם המערבי אשר זיעה ניגרת מפניהם בעת פרנסתם, ונאלצים לקושש עצים בפרך למען הביא טרף לבני ביתם. העבודות היום הינן מוגבלות בשעות, ולרוב משאירות לאדם אף שעות פנאי ללימוד, ויעידו על כך ה"כוללים" המיועדים לגברים עובדים, אשר מצליחים לשלב זאת גם בסדר יומם ומקדשים בכך שם שמיים.

האם יעלה על הדעת לדחות ברכה זו? להתעקש לעבוד בפרך, לסבול בלידה וכו'? האם לא ברור מאליז שעלינו לקבל ברכת ה' זו בזרועות פתוחות ולומר אלפי פעמים תודה על שאנו חיים בדור זה?

ממש כך עלינו לשאול את עצמנו, האם עליית מעמד האישה היא בשורה טובה עבור האנושות, או שמא, זהו אחד מהקלקולים שהגלות הטילה עלינו, וראוי וכדאי להגן על עצמנו מתופעות כאלה?

התשובה לשאלה זו היא פשוטה. כיון שכפי שראינו, ממשלת הבעל – תלות האישה בבעלה – הינה חלק מן הקללה והעונש, ברור שכל שיפור במצבה הוא מבורך, ומהווה תיקון לבריאה. באותו אופן עלינו לשפוט את השינויים שחלו במעמדה של האישה בביתה ובעולם. הקללה שקילל בורא העולם את האישה הולכת ומתמעטת. זוהי עובדה, שרק עיוור, או מי שאוטם את עיניו, יכחיש אותה.

אמנם קשה לנו להבין מציאות זו, כיוון שכל חיינו שמענו "מתי יגיעו מעשי למעשי אבותיי", וכן למדנו לא מעט על גדלותם העצומה של חז"ל, ירידת הדורות, ו"אם הם כמלאכים אנו כבני אדם" וכו' וכו', והסתכלות זו של תיקון הבריאה נראית כסותרת גישה זו, וקשה לעיכול.

לכן יש להפריד בין התקדמות ברמה האישית, להתקדמות ברמה הלאומית. אם ברמה האישית אנו יורדים ברמתנו, הרי העולם כולו הולך לקראת תיקון, וצובר תיקונים.

ואכן, כשמתבוננים היטב במהלך ההיסטוריה, רואים שאין מדובר בשינוי מקרי וזמני, אלא במהלך עקרוני ומהותי. המבנה של העולם הישן הולך ומשתנה בהדרגה, ולאט לאט הקללות והקלקולים שחלו באנושות לאורך הדורות הולכים ומיתקנים. הדבר בולט במיוחד בקללת הפרנסה שכיום השתפרה באופן משמעותי, ואף ביחס לעבדות שהיתה כה נפוצה בעולם העתיק וכיום הוצאה נגד החוק ועברה כמעט מן העולם. ממש כך יש לומר על מעמד האישה, ההולך ומשתפר. אין ספק כי העולם צועד לקראת תיקונו, ו"משתחרר" אט אט מהקללות שהושתו עליו בעקבות החטא.

וכאן בוודאי את רוצה לשאול - מהו מקומם של חכמי התורה בתיקון הזה? האם הם עודדו את ההתקדמות הזו, או שמא ניסו לבלום אותה? התשובה לשאלה זו אולי עלולה להפתיע אותך מעט, אך נראה שחכמי ישראל, בכל הדורות, היו הראשונים שתמכו במעמדה ובכבודה של האישה. אנו מכירים תקנות רבות שתיקנו במשך הדורות כדי להיטיב את מעמד ומצב הנשים. כך תקנו וחייבו את הבעל במזונות אשתו. כך תקנו כתובה לאישה המתגרשת כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה. וכך, כשהזמן היה בשל לכך, אסרו על הגבר לקחת שתי נשים. חז"ל גם כללו בהתחייבות הכתובה לשלם הוצאות נישואין לבנות, ובתקופה מאוחרת יותר, הנהיגו בארצות אשכנז מנהג המכונה 'שטר חצי זכר', שפירושו, שכל בעל מתחייב לאשתו בשעת הנישואין, שבנותיה יקבלו מן הירושה מחצית מן הבנים.

כל התקנות האלו תוקנו כאשר מצבה של האישה הלא-יהודית היה שפל בהרבה. כאשר הלך הרוח בעולם היה היררכי וגברי. הרי זכות בחירה לנשים היא לא משהו מובן מאליה, ותוקנה במלואה רק במאה ה-20. גם כל חוקי הרכוש והירושה אינם ייחודיים ליהדות, והיו הנורמה עד לא לפני הרבה שנים.

בכל התקנות האלה, ראו רבותינו את עצמם כפועלים על פי רצון התורה ועל פי הדרכתה, שהרי כבר התורה התחילה בדאגה לזכויות הנשים, כשציוותה את הבעל למלא חובותיו כלפי אשתו גם כשהוא לוקח אישה אחרת.

דוגמה נוספת מעניין קצת שונה - אנו יודעים שהתורה נתנה לאב זכות לקבל קידושין עבור בתו הקטנה. התוכן הפנימי של הדין הזה הוא, שכיון שגיל הנישואין בדורות ההם היה נמוך מאד, והבת הקטנה לא הייתה מסוגלת לדאוג לעצמה כמובן, הטילה התורה את התפקיד הזה על האב. הגמרא קוראת לזה מצווה המוטלת על האב. נכון שבראיה בת ימינו מציאות זו של ילדה קטינה הנישאת לגבר מבוגר ממנה נראית חסרת רחמים, אך אין עוררין על כך שזה היה המנהג, וזה היה הלך החיים. ומסתבר שבני ובנות הדורות ההם היו מרוצים ממנו, וברגע שזה הפסיק, מיד עמדו חז"ל ותיקנו 'אסור לאדם שיקדש את בתו עד שתגדל ותאמר בפלוני אני רוצה'. האם הם פעלו בניגוד לרצון התורה? חלילה. אחת המצוות בתורה האלוקית שניתנה לנו מן השמיים היא לחכמים, לגדור גדרים ולתקן תקנות המותאמות לדור. כל סמכות החכמים לתקן תקנות היא רק בשביל לחזק את התורה. ולפיכך האופן בו הצגת את החכמים לאורך כל הדורות כקבוצה

צניעות

איפה כתוב שצריך ללבוש גרביים?

תחילה אקדים ואומר שאני קוראת את השאלות והתשובות באתר בקביעות ובשקיקה. עבודת הקודש שלכם עוזרת לי להחזיק מעמד.

שנית, יש לי שאלה הלכתית-טכנית לכאורה, אבל היא מציקה לי מאד.

גרביים: איפה כתוב שצריך ללבוש אותן? לא כתוב, הרי.

בסמינר אומרים שזו דת יהודית. ומצחיק אותי שאני מתייחסת למה שאמרו בסמינר אחרי שאני לאט לאט הולכת ומתנערת מהמעט שכן קיבלתי שם, מתוך כל מה ששמעתי ולא קיבלתי, וזה כבר עניין לשאלה נפרדת. אבל באמת, איפה? זה סממן לחרדיות. לא ליהדות. כמה קל לומר דת יהודית כשהמשמעות של זה היא מסורת בעל פה, שלמעשה כל אחד יכול להוסיף עליה כרצונו.

וטוב שאתם קיימים, כי אני מוצאת את עצמי במבוי סתום. אם אשאל מישהו שמזהה עצמו כדתי-לאומי, אשמע שוודאי שאין צורך. אם אשאל דמות חרדית, יוכיחו לי באותות ובמופתים שזה אחד מעיקרי התורה.

מחכה לתשובתכם, ותודה.

תשובה

יקירתי,

אני יושבת בצהרי היום, גרובת גרביים כשרות לעילא ולעילא (לייקרה, משובחות, צנועות ואלגנטיות, מחזיקות מעמד כשלוש כביסות ב-40 מעלות בסחיטה עדינה, משתלבות נהדר עם אפרוריותה של חצאית האמצע שלי) וחושבת על הגרביים שאת גרובת (או לא) היום...

מעיינת שוב בשאלתך הכנה עד העצם... (או אולי הקרסול) הכאובה, המציגה דילמה תודעתית רוחנית חשופה ונוקבת.

הגרביים הן השחקן הצדדי של המחזה הנשמתי שלך. אפילו את פותחת ומסייגת ששאלתך היא טכנית-הלכתית לכאורה. היא מציקה לך – כי עביה רב הרבה יותר מעובי חמישים הדנייר. כי היא מיצגת איזה חסר עמוק שהולך ונפער מימי הסמינר ועד הנה.

אז ברשותך בואי נניח רגע לגרביים וננסה לראות מה נמצא מאחורי האטום-שקוף הזה. את צוחקת שקיימת אצלך עדיין חוויה של זכרון והתייחסות למה שאמרו בסמינר, מין קונפליקט בין חיך המפוכחים כיום לבין תמימות הנעורים הנאיבית של אי אז...

בגרת והחכמת, ויצאת אל החיים שמחוץ לחממת הסמינר, ואת מרגישה שמה שקיבלת אז (אם בכלל...) לא מתאים ולא רלוונטי.

באחת עוברת תודעתך לשתי עמדות נפשיות, האחת - שלילה ואפילו בוז מריר כלפי החוויה הסמינרית. והשניה, חיפוש סמכות שתתן לך חותמת כשרות. (אך דא עקא שהעסק מסונדל מראש, שהרי כל חותמת תוכתם בצבע כיפתה, אם דל"ת היא - בוודאי מחוררת, ואם שחורה - הרי עיוורת ופונדמנטליסטית.)

כך או כך - בין המורות שלא נתנו לך כמעט מאומה, לבין הרבנים שמשוחזים בשוחד המגזריות שלהם. את נותרת שוב חסרת בטחון ומענה.

ואת החוויה הזו, חווים כמעט כל האנשים החכמים והעמוקים שעיניים להם וגם יראו, ואוזניים פנימיות להם-ובהם יאזינו. וזוהי - אם תרצי - תמצית ההתבגרות האמיתית ותחילתה המבורכת של צמיחת אחריות אישית ועמידה פרטית ואינטימית מול קודשא בריך הוא, לאחר שתמו ימי העשרה העליזים, ומתחילה (מי במוקדם ומי במאוחר) תקופת הבגרות, שאין בה יותר חפץ בדעת הקהל, והיא מבקשת לעצב את עצמה מתוך ראייה מפוכחת של "חובתה בעולמה". (רמח"ל. המורות בסמינר ממש אוהבות לצטט אותו.)

מורה מיוחדת הייתה לי בסמינר, גרביה-חומות, עבות ונוזלות, פאתה-קש וגבבה, וכל מילותיה - כגחלי אש, אחרי שעברתי את מחסום החיצוניות (שגם המורות החסודות וגם התלמידות הסוררות כל כך נוטות להתבלבל בו), הפכתי לשותה את דבריה בצמאון יוקד.

היא לימדה אותי להסתכל על התאוריה של פיאז'ה מזווית רעננה ושורשית כאחת.

פיאז'ה עקב אחרי התפתחות החשיבה אצל ילדים, המשיג אותה ונתן בה סימנים. הוא מלמד שהדרך בה מבין את הילד את העולם נקראת "הטמעה והתאמה". ראשית הוא מטמיע אל תוכו כל מה שרואה, שומע, חש, וקולט, ואז, לאט-לאט, בתהליך ארוך ומופלא, הוא מתאים את מה שקלט לתוך סכמות של הבנה ותודעה.

למשל: תחילה מטמיע הילד את צורת הריבוי הזכרית: "אים". על כן גם המזלג, העפרון, והכוס, יהיו מזלגים, עפרונים וכוסים. ואחר כך, בתהליך של התאמה, הוא מבין שיש לשון זכר ולשון נקבה, ולומד ליישם ולשיים בהתאם את המילים והטיתן. וקיבלנו כוסות ומזלגות המצוירים בעפרונות.

וככה אמרה לנו אז מורתנו החסודה: "הטמעה והתאמה - אינם רק מושגים יבשים בהתפתחות הקוגניציה, כל התפתחות רוחנית של האדם אמורה להיות בדגם הזה".

הסמינר מעמיס, מטמיע, מטיף, מחנך, מלמד - בחרי לך את הפועל הרצוי, ואף הוסיפי או שני - לערכים שאת מזדהה, לעניות דעתי, עם רובם ככולם: יראת שמיים ואהבת תורה, מודעות לנוכחות האלוקים בקרבנו, צניעות, חסד, עבודת המידות,

הסתפקות במועט, תפילה ודבקות. רק מה? זהו חומר גולמי, נזיל, מנותק עדיין מיישום בשטח ומחיבור ליום יום מורכב ואנושי. אלו הם עקרונות נאצלים הגדולים על החיים בכמה וכמה מידות (תמיד הרעיון האידיאלי והאידיאולוגי יהיה רם ונישא מבקעת החיים התובענית והשוחקת) זו הטמעה במיטבה.

עכשיו גדלה הנערה ונסיבות חייה קוראות לה להתחיל להתאים. ללוש את כל החומרים שנדחסו במוחה ובליבה, וליצור חלת תודעה רוחנית ואישית.

חלק לא ממש יתאים לאפיה ולאישיותה, חלק יראה לה קיצוני ומנותק, ואילו חלקים אחרים שכל כך תצמא אליהם - יחסרו מן הספר.

זו איננה העת להתנער מכל מה שקלטנו. זהו הזמן לארגן, לאוורר, להתאים, לסנכרן - ישן עם חדש, יומיומי עם שמיימי. ממילים של בית מרקחת סמינרי - להברות קטנות של יום חול אישי וקיומי.

לקחת את כל הרעיונות הגדולים ולפרוט אל מטבע קטנה - שמתאימה לארנק מרוט הלחי שלי.

דוגמא אישית מחיי המבולגנים: כמה מילים על בית של תורה שמעתי ממורותי? כמה סיפורים נוראי הוד על אמהות שמתו ונשים שחלו בשחפת למען תורת הילדים והבעל?

וכיום, אינני אשת מורה הוראה או אברך משי. אז מה? המורות שלי קישקשו? לא! הן הטמיעו בי את חשיבותה של התורה, את יקרה ואת זיווה. ואני עמלה לקיים את המסר שנטעו בי בהתאם לביתי ולרוח הנושבת בו. שעורי התורה שבבית הם קודש, לימוד המשניות של הבנים - חגיגה. לימוד דף הקשר של הבת מהגן - מתוק מדבש. ושמחה גדולה בכל ווארט שאומרים ליד שולחן שבת.

הטמעתי אהבת תורה מסיפורי רבי חיים ווולוז'ין כפי שנמסרו על ידי מורתי הצדקנית - והתאמתי לד' אמותי הפרטיות, נעדרות ההוד ורוויות בפשטות משתדלת.

אלו רגעים ושעות שיש בהם הרבה מן הקושי ומן הבדידות, שם רק אני לעצמי, ולא מורותי ולא רבנים משום סוג שהוא, כי איש בעולם לא יוכל לעשות לי מלאכת בירור והתאמה. אפשר להכריע פסק הלכה. ניתן ללמד שיעור חוצב להבות אש. אבל בסופו של יום-נשמת אדם תלמדנו" (איוב, קצת פחות מצוטט בסמינר).

מהי צניעות בשבילך? מהו תפקידה בעולמך הנשי-היהודי-הנשמתי? מהם מקורות ההשראה הכתובים והאנושיים שלך לצניעות? יתכן ואינך יודעת די. אולי לא קיבלת מספיק, ושמא קיבלת בדרכים שגרמו לך לקושי בהתאמה מחדש. לעניות דעתי אלו שאלות העומק אותן עלייך לברר לעצמך, בטרם תחרימי את חנויות הגרביים, או תעשי בהן מגוי משתלם.

אני בוודאי לא אפסוק לך - כי אז אפול שוב למלכודת הזו האורבת לכולנו - לרצות שמישהו יקח בשבילינו אחריות, בעוד אנחנו ממשיכים להנות מן הריחוף

חינוך

לתת לבן שלי ריטלין?

שלום וברכה!

קודם כל ממש תודה על האתר. כיף לקרוא את השאלות והתשובות, וזה ממש נותן חיזוק עצום לנפש.

יש לי ילד בן 11 שמתקשה בלימודים, מרגיש עייפות, מתעצבן ומאבד קשב מהר. מאז שהוא היה קטן הוא איטי...

המליצו לי על ריטלין שנים. אני ואישתי היינו נגד, אבל ההפצרות של התלמוד תורה וההפחדות מבחון שילד שלא לומד טוב ולא מתחבר ללימוד ימצא את עצמו ברחוב, גרמו לנו ללכת לרופא והוא אכן נתן לו מרשם.

שמענו מהמורה שאכן בימים הראשונים הם ראו שישי יותר ריכוז.

אבל אני בכל זאת מודאג, כי אני מרגיש שבריטלין יש משהו שבסופו של דבר זה סם, שהסם כשהשפעה שלו עוברת אין לה שום משמעות. זה לא כמו אנטיביוטיקה או כל משהו אחר שמרפא את המחלה, וזה כמו חותמת על זה שהילד יש לו סוג של נכות (ואין לי בעיה עם החברה). ההתלבטות שלי היא שהילד יגדל ויתרגל לחיות עם בעייתיות מסוימת, שהריטלין פותר את הכל. היום זה ריטלין מחר זה משהו אחר...

האם ריטלין לטווח ארוך לא הורס את כוח הבחירה? את כוח

הרצון? מה שווה לי שילמד משניות מתוך סם אבל לא ידע להתמודד עם החיים המציאותיים? רצון, בחירה, רגשות...

במה לבחור? האם לבחור במציאות שבה אפשר לבקש מהשם "וחננו מאתך חכמה ודעת" או ריטלין?

ואם הריטלין היה כדור אחד שמסדר את המוח, או אפילו שנה שנתיים אבל פותר את הבעיה - ניחא, אבל למעשה זה פשוט סם שנועד לנוחות של הצוות, והכרח מסוג החינוך המערבי שלא יכול (ובצדק) להתמודד עם כאלו ילדים, בהתחשב בכך שמדובר בכיתה גדולה, וחומר מטורף של לימודים. במיוחד שהילד שלי לומד בכיתה מקדמת, שגם כך קשה להם לאסוף אותו ללימוד.

אני רוצה לגדל את ילדי כ"אחד היה אברהם". מצד אחד לתת להם חינוך של משמעת והלכה, מידות ועולם ריגשי מפותח, והאם ריטלין באיזה שהוא מקום לטווח ארוך יכול להרוס את הנקודה הבסיסית והכל כך חשובה הזאת... תודה רבה...

תשובה

שלום אב אהב,

קראתי את דבריך בכל לב, וזו שאלתך,

בנך כבן 11, התקשה בלימודים ובהתנהגות. מאבד מהר את סבלנותו, מתרגז בקלות. התקשה גם להתרכז בלימודים, ועלתה דאגה שהוא יצבור פערים לימודיים והתנהגותיים, ויכול חלילה להיפלט מהמסגרת. בהתייעצות עם אנשי חינוך ורופא קיבלתם החלטה לא פשוטה מבחינתכם: לתת לילד טיפול תרופתי להפרעת קשב (ריטלין). מכללות דבריך אני מבין שיש שיפור בעקבות הטיפול, אבל אתם ההורים מאוד מודאגים:

אתם מודאגים מכך שבעצם לא מדובר בתרופה שניתנת לזמן קצוב ומעלימה את הבעיה, כמו אנטיביוטיקה, אלא מדובר בתרופה שפותרת את הבעיה רק באופן זמני למשך זמן ההשפעה שלה.

אתם מודאגים מכך שזהו "סם", על כל המטען השלילי שיש כלפי סמים.

אתם מודאגים שעצם קבלת הטיפול התרופתי מתייגת את הבן כ"נכה", כשונה ואולי אפילו כפגום.

אתם דואגים שמא הילד לא ילמד להתמודד עם החיים, עם דחפים, כי הוא יתרגל לפתור בעיות באמצעים חיצוניים, כפי שהוא עושה כעת עם הטיפול בריטלין.

אתם מודאגים מכך שבעצם התרופה הזו לוקחת מהילד את האנושיות, שהיא הופכת אותו ל"אדם מכאני", נוטלת ממנו את כח הבחירה, וממילא מה ערך בכך שהוא לומד...

אתם מודאגים מכך שהוא גדל בצורה לא אותנטית, או שעולמו הרגשי לא יהיה מפותח.

אתם מודאגים ואולי קצת מתקוממים נגד המצב הזה בו אתם נדרשים לתת לילד תרופה, רק בשביל להתאים אותו לפי לצרכי "הצוות" וסוג החינוך המערבי שלא יכול... להתמודד עם כאלה ילדים... בכיתה גדולה וחומר מטרף של לימודים". אולי רגשות אשמה מכרסמים בכם מבפנים, 'יתושו של טיטוס' מנקר במוחכם ושואל האם אתם הוגנים מול הילד? האם אתם חזקים מספיק מול המערכת כדי להגן עליו? או שמא אתם מקריבים אותו על "מולך מודרני", תוך שאתם מפנים את לבכם לקול הלמות התופים ואוטמים אזניכם מקולו האמיתי של הילד, מההתנגדות שלו לתרופה, מהרצון שלו להיות הוא בעצמו.

העברת בי צמרמורת כשכתבת "אני רוצה לגדל את ילדי כ'אחד היה אברהם'". הדמיון שלי נזרק לפסוק "אחד היה אברהם" (יחזקאל לג) וכך נכתב בשם רבי נחמן מברסלב "שאברהם עבד השם רק על-ידי שהיה אחד, שחשב בדעתו שהוא רק יחידי בעולם, ולא הסתכל כלל על בני העולם, שסרים מאחרי ה' ומונעים אותו, ולא על אביו ושאר המונעים, רק כאילו הוא אחד בעולם" והנה אתה חושש שאולי אתה נותן לילדך תרופה "סם" רק בשביל לרצות את האחרים.

כאב וכאיש מקצוע העוסק בתחום, אני מזדהה איתך עמוקות, גם אם לא מסכים עם כל מה שאתה אומר.

ההתמודדות שלך כהורה היא מורכבת מאוד, ומה שתיארת זהו רק חלק מהתמונה. סביר להניח שחלק מהקשיים שתיארת משטח בית הספר - מופיעים גם בהתנהגות בבית, וגם שם אתם נעים בין שני הקטבים. מצד אחד רוצים להבין אותו ולסלוח לו כי בכל זאת הוא עם הפרעת קשב, ויותר קשה לו מאחרים, ומצד שני אתם לא רוצים להכניס אותו לתוך "קופסה" של ילד שונה, אתם רוצים לחנך אותו ולקדם אותו, ולכן דווקא כן לדרוש ממנו ולא לעשות לו הנחות.

אינכם היחידים המתמודדים עם הדילמות הללו, גם אינכם היחידים הקרועים מבפנים בהתלבטות האם לתת לילד טיפול תרופתי או לא. הורים רבים תוהים בינם לבין עצמם בשאלה, האם קיימת הפרעת קשב באמת, או שזוהי המצאה מודרנית הבאה להתאים את הילדים לסגנון תרבות וחינוך מודרני, סגנון חינוך המציב דרישות שבעבר בני אדם לא נתבעו לעמוד בהן. הם תוהים האם כשאנחנו נותנים לילד טיפול תרופתי, אנחנו לא דוחקים אותו למידותיה של "מיטת סדום" מודרנית. הורים רבים מהרהרים בשאלה, לו היו מספר ילדים מועט יותר בכיתה, האם ייתכן שהילד שלהם לא היה נזקק לטיפול תרופתי? אך חשוב לשאול מנגד, ובבית מה? האם כל האתגרים הייחודיים נמצאים רק בשטח בי"ס?

אם אני יורד לסוף דעתך, ותסלח לי אם אני תולה בדבריך דברים שלא התכוונת אליהם, אתה בעצם טוען טענה כזו: קיבלתי ילד, עם סגנון מסוים, קצת שונה מהסגנון של רוב האנשים. ילד מיוחד. לילד הזה יש התמודדויות וקשיים כמו שיש לכל אדם, אך אצלו זה יותר חזק ועוצמתי, יותר קשה. למה אנחנו כהורים צריכים להוציא אותו מהכלל ולתת לו תרופות כאילו הוא אדם לא שפוי? למה לא לתת לו סביבה תומכת ומכילה ומאפשרת ומותאמת? למה אנחנו לא נותנים לו להיות מי שהוא באמת, איך שה' ברא אותו? למה לא לתת לו להתמודד בעצמו, וללמוד לרכוש כישורי חיים, הרי זהו חלק מהותי מתפקיד האדם בעולם, להתמודד, לבחור. האם הילד הזה אינו אדם? אינו בר דעת? אינו בר בחירה?

אלו הן שאלות קשות ונוקבות. חלקן שייכות לתחומי אמונות ודעות, וחלקן לתחומים פסיכולוגיים, רפואיים וחברתיים. המצע צר מהשתרע, אי אפשר להרחיב את מה שנדרש באמת כדי לענות לך, ולכן אכתוב רק קווים כלליים, וממליץ לך בחום לפנות לייעוץ מקצועי.

אנסה לעשות מעט סדר בדברים מתוך מטרה לנתב את הדאגות שלכם לכיוונים שיועילו לילד ולכם.

בני אדם פועלים מכח שני "מנועים": מנוע עגול ומנוע רבוע.

הציבור החרדי

גיבוש זהות חרדית סותר ערכים אחרים?

תודה על האתר הנפלא. גדלתי במשפחה "חוצניקית" והתחנכתי במוסדות חרדיים. האווירה והחינוך שקיבלתי בבית היו שונים משמעותית ממה שראיתי ברחוב ובמוסדות החינוך, הן מבחינה תרבותית והן מבחינה מנטלית. אבי הוא תלמיד חכם ידוע, אך מעולם לא ראיתי סתירה בין הדמות התורנית שלו לבין האינטליגנציה הכללית שלו והכשרונות המוזיקליים שלו, לדיונים על מדע סביב שולחן השבת עם האורחים ולזלזול בנורמות (הפסאודו-תורניות, כהגדרתו) הנהוגות בציבור החרדי.

הוא חזר בתשובה בתחילת שנות העשרים לחייו, אחרי שהספיק ללמוד בהצטיינות באוניברסיטה. לי, לעומת זאת, לא היתה האפשרות לעצב מרחב מחיה המתאים לאופן חשיבתי, וניסיתי במשך כל שנותי בחיידר להיטמע בסביבה, ללא הצלחה. לא היו לי חברים עם תחומי עניין משותפים "אמיתיים" (אולי סביב נושאים אזוטריים כמו היכרות משותפת עם איזה נושא, דבר שנתן לי תחושה מסוימת של שייכות ושיתוף). וכך גם בימי הישיבה הקטנה. למותר לציין שצוות הישיבה ראה בי נטע זר, וטרח להדגיש זאת בפני כל העת. עליתי לישיבה גדולה נחשבת מאוד ואני אוהב ויודע ללמוד, דבר שנותן לי סיפוק מעבר להנאה אינטלקטואלית רגילה.

למרות שאני "מסודר" עד החתונה, אני מרגיש שהרבה ממה שאני יכול לעשות וממה שמגדיר אותי לא ממומש, ובתנאי הישיבה זה בלתי אפשרי, הן טכנית והן מבחינה השקפתית (של הצוות והבחורים). אני מדבר על עיסוק באומנות, ספרות, מדע. זה גורם לתחושת חיסרון פנימי קבועה ולתסכול. כמו כן, קשה לי מאוד עם העובדה שבמסורת היהודית הדברים הללו (שהחינוך שקיבלתי רואה בהם ערכים גבוהים) חסרי חשיבות ולעתים אף מוצגים בלעג כבזבז זמן וכהחלפת הנצחי בגשמי המוגבל, למרות שאני מקבל מהדברים הללו (אני מדבר ביחוד על ספרות ואמנות) עונג רוחני רב.

בשל הבידוד המחשבתי שבו אני נמצא קשה לי להתמודד מול שאלות רבות באמונה, (ואני מכיר את רוב החומר שנכתב בנושא בשנים האחרונות) דבר שמעמיק עוד יותר את הצורך בזהות.

שוחחתי בזהירות על הנושא מספר פעמים עם אבי, והתאכזבתי מכך שדמותו מוארת אצלי עכשיו, משהתבגרתי, באור שונה. אני מרגיש שהוא עצמו לא יודע למצוא את הנוסחה והוא נע ונד בלא ידיעה ברורה, ומה שמחזיק אותו הוא ההארה של התשובה שהוא חווה. ואני, שלא חוויתי הארה פתאומית כזו, חושש שלא אוכל לתפקד בשני המישורים, למרות ששניהם מגדירים אותי כרגע. (ולא התייחסתי לנושא השידוכים שמתחיל להתקרב לאט לאט. אין לי מושג איך אצא עם בלגן כזה לאן שהו).

מצטער על הטרחנות והאריכות, אשמח אם תהיה הזדמנות לענות לי.

תשובה

שלום לך בחור יקר,

ראשית, אני מתנצל על איחור התשובה. עם המכתב המרתק שלך אני מסתובב כבר כמה ימים. אתה מיטיב להתנסח, ובולטת ממנו רמת הרגישות והאינטליגנציה הגבוהים שלך, אבל הוא בעיקר מציף סוגיות חשובות ומהותיות, שכדאי פשוט להסתובב איתן למשך זמן. להסתובב עם השאלות - מבלי למהר אל התשובות. להסתובב עם השאלות - מפני שהן מפרות ומעשירות, וגורמות לנו לחשוב על המהות ועל הדרך - דברים שלעתים נשכחים מאתנו בטרדות הזמן.

במידה רבה, ההתחבטות וההתלבטות הן חלק מתהליך בריא של גיבוש אישיות וזהות, וכדאי ללמוד להעריך את העושר הטמון בהן - גם אם הדבר לעתים מציק, מכאיב או מבלבל.

קשה מאוד לתת תשובות מוחלטות וחד-משמעיות, במיוחד כאשר מדובר בנפשו של אדם ובדרך החיים שלו, ובפרט שאיני מכיר אותך היטב. בכל זאת, אנסה לגעת בנקודות שעוררו אותי במכתבך, אכתוב את מחשבותי, ואקווה שיהיו לך לתועלת. כמובן שאשמח להמשיך ולדון אתך בנקודה זו או אחרת - אם תהיה מעוניין.

אמר מי שאמר: האדם אינו אלא תבנית נוף מולדתו. יש בכך מן האמת אך זה לא לגמרי נכון. למקום ולסביבה שבה גדלנו יש השפעה עצומה על מי שאנחנו, אך עדיין יש בידינו טווח רחב של אפשרות בחירה. זה נכון שאנו יורשים "סט כלים" מסוים - אופי, מנת משכל, משפחה וסביבה חברתית, אבל השאלה הגדולה היא מה אנחנו עושים עם הנתונים שקיבלנו, עם האופי שלנו ועם הערכים שספגנו. איך אנו יוצרים מהם את הטוב והנכון ביותר. חשוב לומר שאין נתונים "טובים" או "רעים" באופן אובייקטיבי. לא פעם ניתן לראות שני אנשים - שהגיעו מרקע זהה (ואולי אפילו מאותה משפחה), שכל אחד מהם הגיע לתוצאות אחרות לגמרי, ואפילו הפוכות - עם אותו בסיס ראשוני ועם אותם כלים.

הזכרת במכתבך את עניין הזהות ואני רוצה לדון בו תחילה. ראשית, כדאי לדעת שהעיסוק בנושא הזהות הוא חשוב, אך יכול להיות גם חרב-פיפיות: העיסוק בזהות מהווה לעתים מנוע לצמיחה והתחדשות, אך הוא גם עלול לבלבל את האדם, "לפזר" אותו, עד כדי שיתוק וחוסר עשייה והתקדמות. חשוב להיות ערים ומודעים לכך ולנסות לנצל את העיסוק בזהות לטובה ולא לקללה.

בחיים המודרניים (להבדיל מהדורות הקודמים, ואין כאן המקום להרחיב), הפכה הזהות לחבילה שלמה של זהויות, היא אינה עשויה מקשה אחת, אינה נמצאת רק במישור אחד, ואינה קבועה ואחידה לאורך כל שנות חיי האדם.

זהותו של אדם נבנית מרכיבים ורבדים שונים, אל חלקם הוא נולד מבלי יכולת בחירה, את חלקם הוא רוכש בשנותיו הצעירות, חלקם קבועים ויציבים, וחלקם דינמיים,

מתפתחים ומשתנים במהלך חייו. בזמנים מסוימים בחיי האדם, בעיקר בשנות נעורו, אין עדיין זהות מגובשת ויציבה, וטוב שכך. הגמישות בשנים אלה מבורכת, כי היא מאפשרת לאדם להתפתח, לשנות, לתקן ולהתקדם.

יש אנשים שאינם חושבים על עצמם כלל במונחים של זהות. הם פשוט "זורמים" - חיים את חייהם מבלי מחשבה על הדרך שלהם. לאנשים אלה קל יותר, אבל דווקא הסיכוי שלהם להתקדם ולהתפתח קטן יותר. חשיבה על זהות היא סוג של חשיבה הנקראת "רפלקטיבית" (מלשון "רפלקסיה") - הסתכלות על עצמי מבחוץ, ובחינה עצמית. כאמור, הבחינה העצמית הזו יכולה לקדם את האדם, אך טמונה בה גם סכנה שעודף התעסקות בענין הזהות עלול להחליש ולשתק. התעסקות-יתר בזהותו עלולה לבלבל את האדם מאד, ולעתים גורמת לו לחשוב על עצמו כ"חלש אופי" וכ"חסר חוט שדרה" וכדומה.

נקודה נוספת שכדאי להזכיר כאן בענין הזה. יש אנשים היונקים את תחושת הזהות שלהם מן החברה שבה הם חיים, אך יש כאלה שהם מטבעם אינדיבידואליסטים יותר, והזהות החברתית אינה מספקת אותם (בלשון המעטה). באופן טבעי, אנשים עצמאים כאלה, חשים לעתים תחושה של בדידות וזרות, המלווה אותם ומציקה להם. גם אינדיבידואליזם הוא חרב-פיפיות: הוא יכול לגרום לאדם לשקוע בצרכיו ולהיות מרוכז רק בעצמו, אך בדרך נכונה ומושכלת יכול להביא אותו לדרגות גבוהות ולמקומות יפים מאד.

מכל הסיבות לעיל, הדבר הנכון ביותר בשנות החיים הצעירות הוא, להתמקד בעשייה, ולרכוש במודע ומתוך תכנון "גרעינים" של זהות, שיהיו חלק ממך לאורך שנים.

אני מכיר לא מעט אנשים שחלקים מסוימים (ונפלאים) באישיותם נטבעו בהם בתקופה קצרה יחסית בימי בחרותם. לדוגמה: יש לי ידיד, בעל רגישות מיוחדת, שעוסק במקצועו בטיפול בתחום הנפש. למדנו יחד בישיבה, ומההיכרות שלי אתו אני משוכנע, שאת הגרעין העיקרי של הרגישות שלו לזולת הוא נטע בתקופה מסוימת בלימודיו בישיבה. זו הייתה תקופה שבה החליט במודע להשקיע בקשרים החברתיים, בהקשבה לאחרים וכדומה. הגרעין הזה צמח לאילן מופלא. כמובן שהגרעין הזה נזרע על קרקע מתאימה, אך אני מסופק אם האופי לבד היה מוביל אותו למקומות המיוחדים אליהם הגיע, אילולי החליט במודע להשקיע ולפתח את עצמו ואת אישיותו. זו כמובן רק דוגמה, ויש עוד רבות כמוה. אם תרצה, אפשר אפילו להזכיר כאן את הדוגמה שכתבת על אבא שלך: הארה של תהליך חזרה בתשובה, שנטעה בו גרעין זהותי משמעותי, אשר מלווה אותו ומזין אותו למשך שנים.

אם לסכם חלק זה: חשוב לדעת שהזהות מורכבת מרבדים רבים, שהיא מתפתחת ודינמית, ושבתהליך הגיבוש של הזהות - בשנות הנעורים - טבעי שחשים בלבול ולעתים אף תחושת בדידות. העצה היא, להתרכז בעשייה, ובנסיון לרכוש מה שאפשר לכנות "גרעינים זהותיים" טובים ומשמעותיים.

מכאן אני רוצה להתקדם לנושא המרכזי במכתבך: אתה כותב שהעיסוק בספרות, באמנות ובמדע, הוא חסר חשיבות לפי מסורת היהדות. אני מוכרח לציין שזה לא מדויק, ואולי אפילו טעות של ממש. למען האמת, מדובר בסוגיה רחבה וארוכה, שיש בה גישות שונות, וקשה במסגרת זו אפילו לגעת בכולן. אפשר להזכיר בקצרה את ההבדל בין ההשקפה החסידית לבין ההשקפה ה"מתנגדית", בכל הנוגע לעבודת ה' בתוך העולם הזה, ובכלים של העולם הזה. אם לנסות לסכם זאת בשתי מילים: החסידות רואה את הפסוק "בכל דרכיך דעהו" כהזמנה לאדם לגלות את אלוקים ולעבוד אותו בכל הדרכים, גם בתוך עולם החומר, ובאמצעות הכלים והאופי שלו, בניגון ובשירה, ובאמנות ובמלאכה, ועוד ועוד.

אבל למעשה, גם בלי להזדקק לחסידות, ובלי לעסוק בגישות השונות ביחס לענייני העולם הזה, ברור ופשוט שהתורה אינה אמורה להיות מנותקת מהעולם. לתורה יש מה להגיד בכל שטחי החיים של האדם, ומסיבה זו היא אמורה להיות משולבת באופי שלו, בחיי הפנאי והתרבות שלו, ובכל מישור אחר, ואמורה להפיח רוח גם בספרות ובאמנות, בדיוק כמו שהיא מקדשת את אכילתו של האדם ("שולחנו של האדם מזבח") או חלקים גשמיים אחרים בחייו.

אנו יודעים שחכמינו בדורות הקודמים עסקו גם בחכמות, בשירה ובמדעים, ולא ראו בכך סתירה לדרך התורה והמצוות, אלא להיפך. בתורה ובספרות חז"ל, וכך גם בתולדות עם ישראל ואפילו בידיעות מאנשים שחיים בדורנו - ניתן למצוא דוגמאות למכביר, לשילוב בין חווית החיים במלוא עוצמתה לבין קיום התורה ודקדוק במצוות ובהלכה.

עם זאת, ברור למדי שאי אפשר לעשות "העתק-הדבק" מדור לדור (וכך גם מאדם לאדם). אלו דברים המשתנים לפי תנאי הזמן והמקום ולפי האקלים החברתי והתרבותי. כך לדוגמה, אם הרש"ר הירש קרא את כתבי המשוררים הגרמניים גתה ושיילר, כי בתקופתו היה זה סוג של השכלה בסיסית לכל אדם מתורבת בגרמניה, ואם זה תרם לו גם מבחינה רוחנית, וככלי להסברה של דרך התורה בשפה התרבותית של דורו, אין זה אומר שגם אני צריך לרוץ ולקרוא את גתה ושיילר. באקלים שבו אני חי, זה לא יתרום לי הרבה ואולי אפילו יזיק לי.

חשוב לומר גם כי הדברים משתנים מאדם לאדם וקשורים לשורש נשמתו של כל אחד. לכל אדם ישנה דרך מיוחדת לעבודת ה' לפי אופיו וסגנונו, ואי אפשר לדבר על דרך אחידה וקבועה לכולם. לכן, מומלץ שהאדם יעשה בירור אמיתי עם עצמו, -מוטב שיעשה זאת בעזרת אנשים חכמים, שישקפו לו את הצדדים השונים, ורק אחר כך יגבש לעצמו את הדרך הנכונה ביותר עבורו.

אני רוצה להוסיף כאן נקודה שהיא בעיני חשובה ומהותית בנושא הזה, ואעשה זאת על פי התבוננות במנורה שהיתה במשכן ובבית המקדש. כידוע, המנורה מסמלת את חכמת התורה. במקביל, בספרים מובא ששבעת קני המנורה מסמלים את "שבע

עולם התשובה

קרוע בין העולמות

לפני כ- 4 חודשים בערך פרסתי פה באקשיבה שאלה ("קושי נפשי שלא נגמר") ונעניתי בטוב טעם, אבל משם מה המצב רק מדרדר והפעם אני ממש בבעיה...

הקדמה "קצרה" על המצב העכשווי:

אני לא מצליח למצוא את עצמי... כבר לא מעניין אותי תורה ולא תפילות ולא כלום, וזה לא העניין שאני לא עושה אלא שאני לא מרגיש שאני קשור או שייך לעבודת השם, כאילו עוד אדם בעולם בלי מטרה, עושה מה שרגיל לעשות בלי שום עניין (וחי כל פעם עם רגשות אשם על מה שאני עושה ועל המצב שלי).

אין לי עם מי לדבר אני ממש בודד... חברים לא ממש אכפתיים ורבנים שכבר מזמן שכחו מי אני... ומשפחה כמו שאמרתי לא היו בתמונה מאז ומתמיד אני מרגיש כל הזמן צער על זה שנכנסתי לישיבה "למה לא יכולתי פשוט לחזור בתשובה ולהשאר פשוט" למה הייתי צריך את כל הצרה החרדית הזאת על הראש שלי.

אני פשוט מרגיש כל הזמן שאני פשוט בתחפושת. בישיבה אני משחק אותה החרדי שמבין עניין פחות או יותר, מחובר להווי רוצה להיות אברך כמו כולם חי את הביגוד לא עושה מה שלא נהוג לעשות, אבל באמת שאני רק טיפה משוחרר מהישיבה זה ישר להסתובב בשכונה עם צבעוני וקצר (כמו הבעל תשובה שהייתי רוצה להיות לא סובל את ההוי החרדי...)

רואה סרטים בלי גבולות, משחק במחשב חי ממש לא כבן תורה וודאי שלא כחרדי (ואני בכלל לא נכנס לאיסורים כי זה לא העניין בכלל). אני כבר במצב שאני לא מצליח לראות את עצמי בחברה חרדית ואברך מהמניין (לא שיש לי בעיה עם לימוד תורה אני דווקא כן נהנה ברמה מסויימת שאני לומד... אבל ממש לא במסגרת של ישיבה או כולל) ואני ממש קרוע... חרדי בתחפושת... והרי אין לי מה לעשות עם זה הרי יום יבוא ואני יתחתן ויחיה כמו בישיבה... אברך כולל רגיל מהבוקר עד הלילה (והרי זה יקרה כי אני שם ואין לי מה לעשות בנידון... וגם שאני לא ממש מאמין בעולם שבחוץ... אני כן הייתי רוצה להיות חרדי כמו כולם כי אני באמת אוהב שברוב הדברים הם הכי מוצלחים) ושם כבר לא יהיה לי לאיפה לברוח... לא יהיו לילי שישי לחזור הביתה לא יהיו בין הזמנים... ומשם אני פשוט לא יודע איך להתקדם... גם כאילו התקבע לי שם של בחור פרומר (אבל פתוח ברמה מסוימת) כי זה מה שהייתי באמת וזה פשוט לא יכול להשתנות סתם ככה.

ופה נכנסת הסיבה שאני כותב הודעה אחרי שלושה חודשים... מסתבר שהתחלתי שידוכים. ופה אני כבר לא יודע מה לעשות... כמו שאמרתי אני מוגדר כפרומר וההצעות בהתאם... ואני פשוט לא מסוגל להגיד בפה מלא מי אני, פשוט לא מסוגל, זה לא יוצא לי מהפה פשוט... ואני מפחד שהדבר פשוט לא יתקדם לשום מקום וגם מצד שני אני לא רוצה מישהי בלי יראת שמיים אני כן רוצה מישהי שתהיה צדיקה באמת אבל עם ראש פתוח לגמרי כמו שלי...

שכמובן דבר כזה פשוט לא קיים... אני פשוט לא יודע מה לעשות כבר עם החיים שלי אני כבר מיואש (לגמרי).
דור

התשובה

שלום לך, דור היקר!

חודש אלול....

שומע שיחות מוסר, קורא מאמרי חיזוק.

ואני רדום.

קורא את שאלתך. כאב. קושי. אתגר. במקום שבעלי תשובה עומדים...

ואני מקנא.

וקצת מתעורר...

עצם המילים 'אני בעל תשובה' מעוררות בי רגש של קנאה. "בעל תשובה" הפך ב"ה במחזורינו לתואר מוכר, מובן וכמעט פרקטי. אבל הוא לא. הוא תואר שהזכאים לו הם אנשים נשגבים!

גם אדם שגדל בבית שומר תורה ומצוות - חוזר בתשובה מפעם לפעם, אך "בעל תשובה" כשם תואר, הן בשפה הציבורית והן בחיי המעשה, זאת נחלתם של אלו שהגיעו מבחוץ, וכל חייהם מושתתים על התשובה הזו. לא יודע מה מתוך הדרך שעשית נחקק בזכרוניך, אבל הבט אחורה והיזכר... כמה מאמץ, כמה עבודה... כמה שעות ארוכות, מתחים, וויכוחים, לילות לבנים, ימים שחורים, לבטים וספקות, החלטות הרות גורל, הרכנות ראש, וויתורים, הקרבות, נצחונות, כשלונות...

אודה ואבוש. מקנא!

טבע האדם שכשהוא נתקל בקושי הוא מתקטן בעיני עצמו, וכשהוא מצליח - אפו מתרומם. לדעתי כשאדם נלחם למען אידיאל - המדד הפוך! כשאדם חש שהוא נלחם בקשיים, עליו להעריך את עצמו ואת הקרבתו למען הערכים שבהם הוא מאמין, אך כשאדם מאמין במה שמאוד מאוד נוח לו, אולי יש לו מקום לתהות על כך.

ולאור הקשיים שאתה מציין - הרי שגדול אתה במאוד מאוד, שחרף האתגרים הרבים השוחרים לפתחך, טרם קיפלת מפרשים, אתה עדיין רוצה, ושואל ומבקש, ובחושך הזה היית חותר...

אז לפני התשובה, רציתי רק שתדע.

אני מקנא.

יהדות = חרדים = ישיבה = ???

לגופו של עניין, כהמשך לדברי המשיב הקודם, הגדול ממני לאין ערוך בחכמה ומנין, הייתי רוצה להמשיך ולהציע את הצעתו, אך עם מימד פרקטי יותר. ראשית הבה ונחדד מספר יסודות, ולאחר מכן ניגש לגוף הקושי שלך.

מדברך עולה התניה שיש לעיין ולברר אחריה, אך לפני כן - למען ההגינות אציין כי אני עצמי אברך חרדי מאוד, בן ונכד למשפחה חרדית מהשורש.

מדברך משתמע, את מה שסבורים אנשים רבים מאוד, שהיהדות בצורתה האוטנטית הינה דווקא החרדיות, וכי בעל תשובה שחפץ לחזור בשלמות - עליו להצטרף אל שורות החרדים, וככל שישתייך לפלג קיצוני יותר - מוטב.

התשוקה הזו עשויה להיות מובנת. אדם שעבר מגזר לתוככי המגזר החרדי, שואף מבחינתו אל המקסימום, ולא פלא שרבים מהשבים נמשכים דווקא למחוזות מאה שערים וגלילותיהם, שהיו נדמים להם מבחוץ כמעוז הקיצוניות. על כך הם מוסיפים גם שהות ממושכת במסגרת הישיבה המחייבת, ופעמים רבות גם ממשיכים בדרך זו אחר החתונה, ומנהלים חיי אברכות. אך האם זהו צעד נכון? האם זוהי הדרך הראויה עבורם? במקרים רבים מאוד - ודאי שלא!

חשוב מאוד לעשות סדר בין הדברים, להבדיל בין העיקר לבין מכשיריו.

יתרון החרדיות

אם יש לך גישה לאינטרנט (כשר), תוכל לחפש באתר הנפלא 'צריך עיון' מאמר מרתק תחת הכותרת "החרדיות כמצוינות דתית" של הרה"ג ר' יהושע פפר שליט"א, שבו הוא עומד בטוב טעם ודעת על טיב המושג 'חרדיות', וממנו ניתן להמשיך ולהבין גם את מהותו של בן ישיבה ובן תורה. הגדרות נוספות, השגורות יותר בפי ההמון, ניתן למצוא בספרו של הרב מרדכי נויגרשל "למה הם שונים".

החרדיות אינה הלכה, ואינה דין. היא אינה מופיעה בשולחן ערוך, וגם לא במשנה ברורה. יהודי ירא שמייים הוא לא דווקא חרדי. יהודי ירא שמייים הוא זה שמקיים את כל מצוות השולחן ערוך בדקדוק.

החרדיות הינה אורח חיים, שלדעת ההולכים בו (ולדעתי - גם עובדתית), עשוי לשמר את מסורת התורה, את מצוותיה ואת רוחה בצורה טובה, יציבה ומתמשכת. אכן, זהו יתרון ומעלה שלא ניתן לזלזל בה בשום פנים! אך מסתבר מאוד שמי שמתקשה להתמודד עם החרדיות ואורח חייה, עד לרמה שבעטיה מאבד הוא את יכולתו לשמור את מצוות התורה הבסיסיות - מוטב שיניח לה, ויתרכז בקיום ההלכות שבהן הוא מחויב בשולחן ערוך. לפחות עד שיצליח להתייצב בדרך שמירת התורה והמצוות.

כמובן, זה לא שחור-לבן (תרתי משמע), כי יש רבדים ורמות רבות לחרדיות. אך

העיקרון צריך להיות ברור: החרדיות הינה תוספת, רצויה ומבורכת, של חומה והגנה לדת. אך כשאין דת - חרדיות למה לי?...

אורחות הישיבה

בדומה לכך, הישיבה (וכך גם ה'כולל' שייכלל להלן במושג 'ישיבה').

את המושג ישיבה נהוג לייחס עוד לאבות הקדושים (יומא כח:), ומהותה היא שהייה במקום בו אין לאדם שום צורך ועול נוסף מלבד התפתחות רוחנית ותלמודית, ולכן יש לה חשיבות רבה עד מאוד בתהליך הבנייה הדתית של האדם. (ראה באריכות בספר למעלה למשכיל להגרא"י קוק שליט"א.) מי שלא זכה לעבור בישיבה ולספוג את האווירה וההווה, הפסיד נדבך משמעותי מאוד בבניית עולמו הרוחני, ואתה עצמך מציין עד כמה גדולה הייתה תרומתה של הישיבה הראשונה שבה היית.

ברם, גם הישיבה אינה מופיעה כחיוב הלכתי או כמצוה מעשית בשום ספר, ורבים מגדולי הדורות לא גדלו בישיבה! ישנו חיוב על האדם לעסוק בתורה, אך לאו דווקא במסגרת זו. אי לכך, גם כאן מסתבר מאוד, שמי ששהותו בישיבה כרוכה בהכרח בהפרה של חוקי ההלכה, ואין לו אפשרות לפתור את הבעיה על ידי מעבר לישיבה אחרת וכדו', ובאם יצא ממסגרת הישיבה ברור שיחדל ממעשיו, דומני כי אין ספק שעליו לצאת מבין כתליה!

תפסת מרובה לא תפסת

הדברים הללו פשוטים, מובנים וברורים לכל אחד, אך למרות זאת אנו רואים כ"כ הרבה בעלי תשובה, שבחשקם ואהבתם את התורה - משתגעין אחריה, ולפעמים עוד יותר מיכולותיהם. אכן, כל זמן שהישיבה העטופה בחרדיות מסייעת להם לבנות את עצמם, לחוש טוב יותר, להתקדם רוחנית ונפשית בצורה משמעותית יותר - אין ספק שזהו המקום הטוב ביותר בשבילם.

אך אנא השב בעצמך מתוך ההגיון שלך: אדם ששהייתו בישיבה יוצרת בלבו תחושות של בדידות, ניתוק, צער, ריקנות וצביעות, האם גם הוא צריך להישאר בישיבה? ההגיון מכתוב שלא! אם יציאה מהמסגרת הזו תסייע לו להתקדם (ועליו להיות משוכנע שאכן כך יהיה ולא ההיפך), מסתבר מאוד שעליו לצאת ולהתקדם!

ואם נכונים הדברים כלפי כל אדם, על אחת כמה וכמה כלפי בעל תשובה. אדם שגדל בסביבה שומרת מצוות, מקיים את רוב המצוות מתוך הרגל הנעשה קבע, ואינו זקוק למאמץ ומלחמה מחודשת בכל מצוה ומעשה. אך אדם שגדל בלי זה, גם אם מלכתחילה יחוש בתענוג הרוחני הנלווה לשמירת המצוות - עד מהרה יחוש באתגר של שינוי הרגלי החיים, וכיבוש הרצונות המתנגשים עם שמירת המצוות שעליה לא גדל.

המסגרת החרדית והישיבה יכולות להיות כלי עזר נפלאים עבור אדם כזה, אך יכולות גם להיות אבני נגף בדרכו. אם אינו מחובר ונהנה מהמסגרת שסביבו,

הרי שהיא רק מוסיפה קושי על קושי, וגורמת לערעור ונפילה, ומשהחל האדם לנפול...

לכן חשוב לדעת ככלל ש"תפסת מרובה לא תפסת", ואם אורח החיים החרדי או הישיבתי מקשה על שמירת המצוות שלך, וברור לך שבלעדיו יהיה טוב יותר, כדאי מאוד להיחלץ ממנו.

אם תיאוריך בנוגע לחווייתך החרדית כה נוגים, יתכן מאוד שהגעת למקום שאינו מתאים לך, לסביבה שאינה בריאה לך, והחיכוך בה מעיב כל כל הרגשותיך בצורה כה קשה.

צור סביבת נוחות

בעולם המכירות ישנו כלל, התקף למעשה לכל תחום בחיים. כלל זה מלמד כי אם ברצונך להתקדם עסקית ושיווקית - צא מאיזור הנוחות שלך. לכל אדם יש 'איזור נוחות' משלו; החברים המחבקים, הבית החם, המשפחה הקרובה, השכונה המוכרת. למשל, כשאדם מגיע לאירוע הוא בד"כ יתיישב באופן ספונטאני ליד מכריו וישוחח עמם, כי זהו איזור הנוחות שלו. על כך באה ההנחייה הקבועה לפעול ההיפך: שב במקום זה, הכר אנשים אחרים, קהילות נוספות, הזדמנויות חדשות. כך תפתח לאפשרויות ולהתקדמות שלא הייתה לך לפני כן.

במקרה שלך, המצב בדיוק הפוך.

במהלך הירואי ומעורר השתאות עזבת את ארצך ומולדתך וחצית מגזרית לאפיקים חדשים לחלוטין. אנשים חדשים, מקומות חדשים. סטטיסטית, אין הרבה אנשים שנפשם מסוגלת לכך, אך כעת הגעת למצב שבו אין לך איזור נוחות כלל. בתחילת דרכך הגעת לישיבה חדשה, אך די מהר מצאת את עצמך ואת מקומך. כיום - אינך מוצא זאת. אין לך פינה נוחה ובטוחה שבה אתה יכול לגדול.

לכן ההנחייה שאתה אמור להורות לעצמך היא - צור איזור נוחות! אינך יכול לחיות בסביבה ובמצב בו רוב היום אינך מרוצה מעצמך, או במקום בו אתה "ירא סביבה" ולא "ירא שמיים". עשית דרך נפלאה, אך טרם סיימת אותה. יצאת אל דרך התשובה בכדי להגיע למקום בו יהיה לך טוב יותר בזה ובבא, ואם אתה במקום שבו רע לך - טרם השלמת את הדרך.

אז מה תכל'ס?

אז איך "יוצרים איזור נוחות"? לשם כך בראש ובראשונה, עליך לשבת לתהליך של בירור נוקב כפי שהוזכר בתשובה הקודמת, ולהגדיר - מי אתה? מהן שאיפותיך האמתיות? איך אתה רוצה באמת לראות את עצמך בעתיד? מדברייך נשמע שכבר הגעת להבנה ולמסקנה שאתה חפץ לשמור תורה ומצוות ולקיים את רצון ה' בשלמות, אלמלא הקשיים. אם כן הוא, עליך לשאול סדרת שאלות נוספת: מהן יכולותיך הריאליות? איפה אתה נמצא כיום מבחינת המטרה שלך - שמירת המצוות? מה חשוב יותר? מה תצליח

ארגון אקשיבה

מאיפה הביטחון לענות תשובות???

אתם באמת חושבים שיש לכם תשובות לשאלות בחיים? האם אין אתם חושבים שאתם שטופים במוח? האם אי פעם העזתם בכנות לנסות לערער על האמונות שעליהם גדלתם? אם לא, אז באיזה סמכות אתם מוכרים סחורה בלי באמת לדעת מה טיבה? יש המון דעות בעולם, וכולם בטוחים בדעתם. במה אתם שונים? מה הראייה שלכם לקיום אלוקים? הרי כל היגיון שיש זה היגיון פרי מוחנו, מה שאומר שזה אף פעם לא יוכל להסיק דברים מעבר לטבע? עזבו, לא ניכנס לפילוסופיה עכשיו. אם יש לכם תשובה, תענוג. אני שואל ברצינות, לא לקנטר (אולי קצת). וגם אחרי אלוקים, ארוכה הדרך עד לכל דעותיכם.

תשובה

שואל רציני ונכבד.

כללת בשאלתך (התקפתך?) שלשה טענות מרכזיות.

א. באיזו סמכות אנחנו מרשים לעצמנו לענות תשובות, וכיצד אנחנו בטוחים שהתשובות שלנו נכונות.

ב. מה הראייה לקיומו של בורא העולם.

ג. מי אמר שאנחנו צודקים.

ובכן, אין לנו שום סמכות לענות תשובות. אולי רק תגלה לי ממי עלי לבקש את הרשות הזאת? בעידן התקשורת המקוונת והחופשית הרשות נתונה בידי כל אחד לכתוב ולהעלות את הגיגיו. אם ישנם אנשים שרוצים לשאול את חוות דעתי בענייני אמונה, אסור לי לענות להם? שים לב גם שחלק גדול מהאתר עונה לשאלות ייעוץ וטיפול, והתשובות שבו ניתנות על ידי מטפלים מורשים ומוסמכים.

משום מה הנך סבור שבכדי להגיע לחקר האמת, צריך קודם לנסות את כל האפשרויות השגויות, ורק אחר כך להסיק מסקנות. דעתי ודעת רבים נוספים הינה, שישנם אמתות שהביסוס שלהם אינו מגיע לאחר ניסוי וטעיה, אלא בדרכים אחרות.

אפרט מעט. אמונה - כשמה היא, אינה מתעסקת במדעים מדויקים הניתנים להוכחות הנהוגות במתמטיקה וגיאומטריה. אחת הטענות הנפוצות הנשמעות נגד העיסוק באמונה, הינה, שאמונה מבוססת על רגשות פנימיים סובייקטיביים, ולא ניתן להוכיח אותה באמצעים אמפיריים.

אם נמשיך ונצמד עם טענה זו, נוכל לפקפק על כל מושג אהבת הורים לילדיהם, ובעלים לנשותיהם. משום שאהבה הינה רגש סובייקטיבי, ואינה ניתנת להוכחה מדעית

לוגית. לאחר מכן נוכל לזהות האם קיים רגש בעולם או שזוהי סתם המצאה של הפסיכולוגיה המודרנית.

לפי אותו טיעון שהזכרת, אסור לי להאמין שיש אהבה כזו, בלי שניסיתי לחשוב אחרת. אולם מציאות החיים הישרה מוכיחה שאנשים אינם חיים כך. אוי לו לילד שצריך לבצע מחקר על אהבת הוריו, ואוי לה לאשה שצריכה אישוש מחקרי אהבת בעלה.

אמונה משתייכת לאותה חטיבת רגשות המובנית עמוק בבסיס הנפש, וממילא החיטוט המחקרי אודותיה הינו מיותר ומזיק. כמובן, מותר ואף רצוי שאדם יחקור ויסדר לעצמו את רגשות האמונה שלו, כפי שעשו הרמב"ם ועוד רבים. אך העיסוק הזה מגיע לאחר שהבסיס איתן ויציב, בפרט לאור העובדה שלעתים קרובות מדובר בעניינים דקים ועמוקים העלולים לגרום לבלבול.

השאלה שלך "הרי כל היגיון שיש זה היגיון פרי מוחנו, מה שאומר שזה אף פעם לא יוכל להסיק דברים מעבר לטבע", רק מחזקת את הטענה שאכן האמונה איננה משתייכת לחוג המדעים המדויקים, אך היא יכולה להיעזר בטיעונים שכליים כביסוס לרגשות האמונה.

אין זה אומר שאדם פטור מחובת האמונה בה', בנימוק ש: "מה אני אעשה והרגש שלי לא שם?" משום שהסדר המופתי בבריאה, ועוד סימנים רבים שה' שתל בעולם, אמורים להביא את האדם לידי הכרה אמונית, שעליה ניתן לחקור ולדרוש ולבסס עוד ועוד.

לסיום שאלת: "וגם אחרי אלוקים, ארוכה הדרך עד לכל דעותיכם". לא הבנתי את כוונתך. חברי האתר הנכבדים אינם עשויים כמקשה אחת, ויש בינינו הרבה חילוקי דעות. כמובן, שבנושאי אמונה בבורא עולם, אמונה בתורה, אין בינינו חילוקי דעות. ועל כן אינני מבין על מה התכוונת בשאלתך.

הרבה הצלחה בחיפוש האמונה, ואשמח לענות כל שאלה, כפי מיטב ידיעתי.

בניהו.

■ ■ ■

לכל שאלה יש תשובה?

נולדתי לבית חרדי. כיום אני חוזר בשאלה. אתם בטוחים שלכל שאלה יש תשובה? אשמח להיווכח

תשובה

שלום דוד

אני שמח שפנית וניסית לאתגר.

לשאלתך - התשובה היא לא. איננו חושבים שלכל שאלה יש תשובה, לפחות לא לנו. הבריאה היא יצירה מלאת נקודות וחלקים הנסתרים מאתנו, היא רחבה, מורכבת, מתעתעת, ואין ביד בן אנוש לתת תשובה על כל אחד מאתגריה.

אבל לא עליך המלאכה לגמור ואין אתה רשאי להבטל הימנה. אנחנו מנסים להבין, מנסים לבדוק, וכאשר השאלה נראית "גדולה עלינו" אנחנו שמחים להודות בכך, ואולי לחדד אותה ביחד ולנסות ללמוד מה כן ניתן לקחת משאלה כזו.

"משאלות לא מתים" - כך לימדו אותנו. להיפך. שאלות נותנות חיים. הן מאפשרות לחשוב, להתלבט, ליצור, להתקדם, ועל כן אנחנו לא מפחדים מהן, אלא רואים בהן הזדמנות מבורכת.

אני מזמין אותך לשאול ולאתגר ולשתף אותנו במחשבותיך,

בתקווה שנזכה לשאול ביחד, וגם אם נשאר ללא תשובה, לפחות נבקש אותה ונחקור אחריה.

בברכה ובהערכה.

מיכאל

■ ■ ■

צו!! כלה אפשר עוצ
אסבול?? אני לא מסובלת
יותר!! אין בי עוצ כול...

768
עמודים

184
שאלות
כואבות

70
משיבים
מקצועיים

18
נושאי
יסוד

ספר אחד

לראשונה!

לקט שאלות ותשובות נבחרות
שנשלחו לארגון אקשיבה
במגוון נושאים; התמודדויות
באמונה, שאלות באמונה, קיום
ומציאות האלוקים, יהדות
ומסורת, מטרת החיים, עצב
ואובדן, מלחמת היצר, שידוכים,
זוגיות, מעמד האשה, צניעות,
חינוך, משפחה, תדמית וחברה,
הציבור החרדי, עולם התשובה,
ישיבה/כולל, עבודה ופרנסה,
טכנולוגיה ועוד...

טקסט רץ הוצאה לאור

039-111-444 // textrat.co.il

ככה מריצים היום טקסט

ניתן להשיג: בכל חנויות הספרים ובאתר טקסט רץ הוצאה לאור.

טקסט רץ. הוצאה לאור

דוגמית מתוך ספר

אקשיבה

אוסף שאלות אקראי מתוך מדורי הספר

הורד מאתר

טקסט רץ הוצאה לאור

לרכישת הספר לחצו כאן

רכישה מאובטחת בכ. אשראי | משלוח עד הבית מהיום למחר